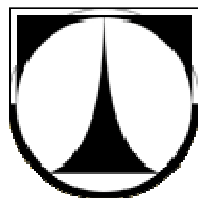

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Tereza Peichlová

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: pedagogiky a psychologie

Studijní program: Pedagogika

**Studijní obor
(kombinace):** Pedagogicko-psychologická způsobilost

**VÝVOJ STŘEDNÍ UMĚLECKOPRŮMYSLOVÉ
ŠKOLY V ÚSTÍ NAD ORLICÍ**

**DEVELOPMENT OF THE HIGH SCHOOL OF
APPLIED ARTS IN ÚSTÍ NAD ORLICÍ**

**DIE ENTWICKLUNG DER
KUNSTGEWERBESCHULE IN ÚSTÍ NAD ORLICÍ**

Bakalářská práce: 09–FP–KPP–76

Autor:

Tereza PEICHLOVÁ

Podpis:

.....

Adresa:

Mírová 768

518 01, Dobruška

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Josef Horák, CSc.

Konzultant: Mgr. Bohuslava Valová

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
60	4	0	0	28	2

V Liberci dne: 15. 4. 2010

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 15. 4. 2010

Tereza Peichlová

Poděkování

Chtěla bych touto cestou poděkovat především vedoucímu mé bakalářské práce panu doc. PaedDr. Josefu Horákovi, CSc. za jeho neustálou ochotu, odbornou pomoc, cenné rady a trpělivost při zpracování bakalářské práce a také paní Mgr. Bohuslavě Valové za poskytnuté konzultace a rady. Dále bych ráda poděkovala svým rodičům, kteří mě podporovali po celou dobu mého studia na Technické univerzitě v Liberci, svému příteli a nejbližším kamarádům za jejich trpělivost.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá historií textilního školství a střední uměleckoprůmyslové školy v Ústí nad Orlicí, změnami ve studijních programech a jejich porovnáním s obdobím před rokem 1989. Hlavní část je věnována školské reformě, především rámcovým a školním vzdělávacím programům. Na ní navazuje část, která vyhodnocuje a shrnuje názory pedagogického sboru ústecké školy na tuto oblast. Poslední část práce se zabývá stavem textilního průmyslu na našem území po roce 1989 a s tím souvisejícím uplatňováním absolventů textilních škol v praxi. Tato část je zpracována dle výsledků získaných z dotazníku rozeslaného absolventům ústecké školy a ostatních textilních škol.

Klíčová slova

Historie, škola, školství, vzdělávací program, reforma, program, textil, průmysl.

Summary

The Bachelor Thesis deals with the history of textile education and high school of applied arts in Ústí nad Orlicí, changes in the educational program and their comparison with the period before the year 1989. The main part concentrates on the educational reform, especially on the general and scholastic, educational programs. In the next part the author evaluates and sums up the opinions of the pedagogues on these questions. The final part of the Project informs about situations of textile industry in the Czech Republic after the year 1989 and the connected assertion of the graduates from these schools in the practices. This part is compiled from the lists of questions, which were distributed to graduates from the high school of applied arts in Ústí nad Orlicí and the other textile schools.

Keywords

History, school, education, educational program, reform, program, textile, industry.

Die Zusammenfassung

Diese Bakkalararbeit kümmert sich um die Geschichte von dem Textilschulwesen und die mittlere Kunstgewerbeschule in Ústí nad Orlicí, dann um die Änderungen von den Studienprogrammen und ihre Vergleichung mit dem Zeitraum vor dem Jahr 1989. Der Hauptteil ist die Reform der Schulwesen zuwendet, vor allem den Rahm- und Schulausbildungsprogrammen. Daran anschliesst auch der Teil, der die Meinungen von der pädagogischen Gemeinde der Schule in Ústí nad Orlicí auf diesen Bereich bewertet und zusammenfasst. Der letzte Teil kümmert sich um den Stand von der Textilindustrie in unserem Gebiet nach dem Jahr 1989 und die Anwendung von den Absolventen der Textilschulen in praxis, die damit zusammenhängt. Dieser Teil ist nach den Ergebnissen von den Fragenbögen verarbeitet, die den Absolventen der Schule in Ústí nad Orlicí und den anderen Textilschulen verschickt wurden.

Die Schlüsselwörter

Die Geschichte, die Schule, das Schulwesen, das Ausbildungsprogramm, die Reform, das Programm, die Textilien, die Industrie.

Obsah

Seznam použitých zkratk	9
Úvod	10
1. Hospodářská a sociální situace v ČR po roce 1989	12
2. Historie textilního školství	15
2.1 Vznik prvních textilních škol.....	15
2.2 Vývoj ústecké školy do 1. světové války.....	16
2.3 Vývoj ústecké školy mezi dvěma válkami	17
2.4 Postavení ústecké školy po 2. světové válce.....	18
2.5 Změny v systému studia po roce 1960.....	19
2.6 Změny ve vzdělávací soustavě po roce 1984.....	21
2.7 Program PHARE.....	23
2.7.1 Hlavní přínos programu PHARE	24
2.8 Vývoj školy od roku 1994	25
2.9 Studium při zaměstnání	26
3. Vývoj vzdělávacích programů	29
3.1 Vývoj kurikulární politiky a jeho vliv na vzdělávací programy	29
3.2 Změny ve vzdělávacích programech po roce 1989.....	31
3.3 Podněty pro vznik RVP a ŠVP	33
3.4 Rámcové vzdělávací programy.....	34
3.4.1 Klíčové kompetence	35
3.4.2 Odborné kompetence.....	37
3.5 Názor pedagogického sboru na ŠVP – anketa	37
3.5.1 Přínos RVP a ŠVP.....	38
3.5.2 Problémy při tvorbě ŠVP a negativní stránka ŠVP.....	38
3.5.3 Spolupráce rodičů a firem při tvorbě ŠVP	39
3.5.4 Připravenost žáků ze základních škol na nový způsob výuky	40
4. Vzdělávací programy na této škole po roce 1989	41
4.1 Studijní obory s maturitní zkouškou	42
4.1.1 Textilní výroba a podnikatelství.....	42
4.1.2 Oděvnictví	42
4.1.3 Reklamní a propagační služby	42
4.1.4 Reklamní a propagační činnost	43
4.1.5 Mechanik seřizovač.....	43

4.2 Uměleckoprůmyslové obory s maturitní zkouškou	44
4.2.1 Design oděvů.....	45
4.2.2 Textilní a interiérový design	45
4.2.3 Grafický design tiskovin	45
4.2.4 Tvarový a grafický design obalů.....	46
4.2.5 Užitá fotografie a média.....	46
5. Vývoj textilního průmyslu po roce 1989.....	47
6. Uplatnění absolventů textilních SOŠ - dotazník.....	50
6.1 Úspěšnost respondentů u přijímacích zkoušek na VOŠ či VŠ	50
6.2 Pracovní uplatnění respondentů.....	51
6.3 Názory respondentů na vystudovanou SOŠ.....	52
Závěr	54
Seznam použitých zdrojů.....	57
Seznam grafů	60
Seznam příloh	60

Seznam použitých zkratk

atd.	a tak dále
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
EU	Evropská unie
JKOV	jednotná klasifikace oborů vzdělání
KKOV	klasifikace kmenových oborů vzdělání
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZ	maturitní zkouška
NATO	Severoatlantická aliance
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
RVP	rámcový vzdělávací program
SOŠ	střední odborná škola
ŠVP	školní vzdělávací program
tzv.	tak zvaný
VOŠ	vyšší odborná škola
VTEI	Středisko vědeckotechnických a ekonomických informací
VŠ	vysoká škola

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolila nejprve téma obecné: „Vývoj střední odborné školy“. Vzhledem ke svému středoškolskému vzdělání jsem se rozhodla obrátit se právě na svoji vystudovanou střední školu. Název mé bakalářské práce jsem proto po konzultaci s vedoucím práce upravila na téma: „Vývoj střední uměleckoprůmyslové školy v Ústí nad Orlicí“.

Důvodem, proč jsem si zvolila právě tuto školu, byl především fakt, že dle mého názoru patří tato škola mezi skutečně odborné školy, jež sledují vývoj textilního průmyslu a změny pak odráží i v nabízených oborech. Od doby mých studií, které jsem zde ukončila v roce 2002, se v této škole mnoho věcí změnilo. Přibyly nové obory, vybavení a také škola získala statut školy uměleckoprůmyslové. Co se zde však nezměnilo, byla příjemná atmosféra a kvalitní pedagogický sbor.

Cílem práce je zjistit, zda a jaké změny ve vývoji školy pod vlivem společenských změn a změn v textilním průmyslu nastaly, a zároveň zhodnotit, jak se tyto změny odrazily v profilu školy a absolventa vzhledem k předcházejícímu období.

V první části své práce se proto zaměřím na hospodářskou situaci v ČR po roce 1989, která vývoj školy do značné míry ovlivnila. V práci budou nejdůležitější události, které měly na vývoj školy vliv, připomenuty.

Další část této práce bude věnována vzdělávacím programům, jejich vývoji, kurikulární politice a všem změnám, které se za posledních zhruba dvacet let udály. Na to bych chtěla navázat i svou praktickou částí, která bude vycházet z ankety rozdané pedagogickému sboru ústecké školy. Otázky ankety se zaměří na právě probíhající školní reformu, jež zahrnuje i tvorbu školních vzdělávacích programů (dále jen ŠVP) podle vydaných rámcových vzdělávacích programů (dále jen RVP).

Jednu z kapitol věnuji studijním oborům, které tato škola nabízí. Porovnáám zde nabídku studijních, uměleckoprůmyslových a učebních oborů v jednotlivých letech od roku 1989.

Poslední dvě kapitoly se budou týkat především historie textilního průmyslu po roce 1989 a možnostem uplatnění absolventů nejen ústecké školy, ale i ostatních odborných textilních škol v ČR. Podkladem pro vypracování budou dotazníky rozeslané jednotlivým absolventům.

1. Hospodářská a sociální situace v ČR po roce 1989

Revoluční rok 1989 vyvolal v naší zemi řadu ekonomických změn, které se projevíly ve všech oblastech. Do 90. let vstupovala československá ekonomika jako centrálně řízená, s nevhodnou odvětvovou, sektorovou a kvalifikační strukturou. V tehdejší ČSR převažovaly spíše velké podniky, jež se potýkaly s přezaměstnaností. Jejich orientace směřovala spíše na méně náročné a technologicky nerozvinuté východní trhy v rámci Rady vzájemné hospodářské pomoci (dále jen RVHP).

Převládala zde odvětví náročná na vysokou spotřebu energií a surovin. Výhodou však byla dlouholetá průmyslová tradice, relativně dobrá kvalifikační úroveň obyvatel, nízká zadluženost ekonomiky a také výhodná geografická poloha země.

Po listopadu 1989 se vláda rozhodovala mezi dvěma koncepcemi transformace československé ekonomiky od centrálně řízené k ekonomice tržní. Jednalo se o gradualistickou koncepci (postupný přechod) ekonoma Valtra Komárka na straně jedné a o šokovou terapii (rychlý přechod) ekonoma Václava Klause na straně druhé. Vláda a parlament se rozhodly pro koncepci rychlého přechodu.

Tato změna v hospodářství Československé republiky spočívala především:

- ve změně vlastnických vztahů;
- ve změnách celého právního systému;
- v tvorbě nových institucí v tržních podmínkách.

Od 1. ledna 1991 dochází k liberalizaci cen, přesto však některé z nich (jako například ceny za energii, plyn a nájmy) reguluje dodnes stát. Změny ve vlastnictví probíhaly dvěma způsoby. První z nich tvoří restituce majetku, jež byl násilně zabaven po roce 1948. Druhý způsob změny vlastnictví probíhal ve formě privatizace.

Předmětem tzv. „Malé privatizace“ byly malé provozní jednotky, jež se prodávaly ve veřejných dražbách. Při tzv. „Velké privatizaci“ došlo k převodu majetku státních podniků nejprve na Fond národního majetku ČR, odkud se postupně převáděl na akciové společnosti. Jednalo se o privatizaci kupónovou. Občané měli možnost nakoupit za symbolickou cenu investiční kupóny ve dvou vlnách kupónové privatizace.

Díky tomu podíl státní sféry oproti roku 1990 v roce 1999 značně poklesl. Stát si ponechal pouze některé klíčové a strategické podíly ve firmách.

Také odvětvová struktura v hospodářství se dočkala větších změn. Po roce 1989 trvale klesá podíl především primárního sektoru, do něhož patří zemědělství, těžba, atd. Sekundární sektor, do něhož řadíme průmyslová zpracovatelská odvětví, stavebnictví a jiné, podléhá pouze sezónním změnám. Oproti tomu sektor terciální, jež zahrnuje služby, obchod, dopravu, pojišťovnictví a jiné, svůj podíl zvyšuje. S tím se samozřejmě mění i podíl hrubého domácího produktu v jednotlivých sektorech ekonomiky státu.

Po roce 1990 dochází k omezování zbrojní výroby, těžkého strojírenství, těžby hnědého a černého uhlí. Díky ubývajícimu počtu pracovních míst dochází i k růstu nezaměstnanosti. Přestože měla naše země v RVHP úlohu především v oblasti těžkého průmyslu, má naše současná země s omezenými přírodními zdroji a vysokým podílem kvalifikované práce naději na úspěch spíše při výrobě materiálů i energeticky méně náročných výrobků. To se příznivě odráží i například při snaze o snižování emisí skleníkových plynů.

Po otevření hranic se mohla tehdejší ČSR orientovat i na další obchodní partnery, především západní Evropu a USA. Díky novým kontaktům mezi nejvyspělejšími zeměmi jsme získali také přístup k moderním technologiím a zároveň vytvořili tlak na modernizaci ve všech oblastech průmyslu. Postupně dochází ke zlepšení dopravní infrastruktury, výstavbě dálnic a železničních koridorů.

S otevřením hranic souvisí i příliv zahraničních investic do naší země – nové technologie, know-how, organizace práce, atd. Vznikají tak u nás podniky se zahraniční majetkovou účastí. Po roce 1997 se příliv zahraničního kapitálu v souvislosti se stagnující ekonomikou v ČR zastavil. Proto dochází po roce 1998 k různým opatřením, jež zvýhodňují podnikatele investující v ČR. Vznikají daňové úlevy, speciální celní pásma a bezúročné půjčky na zvyšování kvalifikací českých pracovníků. Kromě těchto úlev se promítala do zájmů subjektů o vstup na náš trh i relativně levná pracovní síla s dobrým vzděláním.

Otevřenost světovému obchodu bohužel znamená i útlum některých tradičních odvětví, jako je sklářský, textilní, potravinářský a obuvnický průmysl, kdy naši produkci konkurují levnější, avšak méně kvalitní zahraniční výrobky.

Například v textilním průmyslu pracovalo po roce 1989 mnohem více lidí, než v současné době. V tehdejší době existovalo sice méně textilních podniků, ale s větším počtem zaměstnanců.

Díky přísné restriktivní devizové politice převažoval zhruba do roku 1993 náš export nad importem. Stát totiž přísně rozděloval omezené devizové prostředky. Této situaci napomohlo také rozdělení ČSR ve stejném roce, ztráta obchodních partnerů především z bývalého Svazu sovětských socialistických republik a nutná reorganizace na nové tarify.

V následujících letech dochází ke značné převaze importu nad exportem, což bylo pro naši ekonomiku nebezpečné. Vláda musela začít situaci řešit pomocí aktivnější exportní politiky, podporou prostřednictvím státních institucí, hledajících investory pro české firmy.

Po roce 1995 se stává česká koruna plně směnitelná. Změny po roce 1989 postihly také vývoj bankovního systému u nás. Nejprve se oddělila banka centrální, jež zůstává nástrojem našeho státu. Co se týká bank menších, dochází zpočátku k jejich rozvoji, což trvalo zhruba do roku 1994. Poté nastává zlom, banky krachují a po roce 1998 se přistupuje k jejich postupné privatizaci. Nemalý vliv na rozvoj průmyslu v naší republice má i nová daňová soustava a sociální reforma.

Ekonomická a politická otevřenost se jasně prohloubila i vstupem ČR do Severoatlantické aliance (dále jen NATO) dne 12. března 1999 a do Evropské Unie (dále jen EU) dne 1. května 2004. Tyto dvě události znamenaly nejen rovnocenné partnerství s nejvyspělejšími státy světa, ale i otevřený přístup k informacím díky rozvoji nových informačních technologií, možností studia či práce v zahraničí a podílu na špičkových vědecko-výzkumných projektech. Také konkurence mezi jednotlivými firmami se značně zvětšila a naše podniky jsou od té doby vystaveny silným tlakům ze stran zahraničních společností. (Referáty-seminárky, 2006), (IReferáty.cz, 2006)

2. Historie textilního školství

Tato kapitola se věnuje historii textilního školství, především Střední uměleckoprůmyslové školy v Ústí nad Orlicí. Jsou zde popsány události a změny, které ovlivnili vývoj studijních programů na této škole. Menší pozornost je věnována i dálkové formě studia.

2.1 Vznik prvních textilních škol

První dokumenty, které řešily získávání kvalifikace v oblasti textilního průmyslu, vydal Vojtěch z Perštejna. V roce 1512 vznikly stanovy tkalcovské a o 5 let později soukenické. Tato řemesla se v Ústí nad Orlicí udržela až do druhé poloviny 19. století. Stanovy přesně vymezovaly způsob kvalifikace od učedníka, přes tovaryše až k mistrovi.

Roku 1880 postavila firma Hernych (dnes nazývaná Perla) první textilní stroje, čímž se přechod ke strojové výrobě značně urychlil. Bohužel zájem o učení mezi mládeží značně opadá, roku 1872 byl do soukenického cechu přijat poslední učedník. Díky rozvíjející se průmyslové výrobě v druhé polovině 19. století bylo nutné změnit způsob přípravy, vznikla potřeba zakládat odborné školy.

V Německu se vytvořil v této době typ čtyřleté průmyslové školy představující úplné středoškolské vzdělání. Zároveň vznikaly i nižší odborné školy různě zaměřené, jednoleté nebo dvouleté, což inspirovalo i sousední stát Rakousko. Nově vzniklé školy patřily do kompetence Ministerstva kultury a vyučování ve Vídni.

V roce 1873 probíhala ve Vídni světová výstava, na níž se sešli ředitelé všech tkalcovských škol. Při této výstavě se rozhodlo o změně v délce studia na tkalcovských školách, staly se tak školami jednoletými. Jejich hlavní úkol spočíval v teoretické i praktické přípravě pracovníků pro průmyslové zpracování bavlny a lnu. Jediná vyšší tkalcovská škola tehdejší doby vznikla ve Vídni. V druhé polovině 80. let přechází všechny odborné tkalcovské školy na dvouleté studium.

Co se týče tehdejší České republiky, vznikaly první školy jako školy německé. V okolí Ústí nad Orlicí se jednalo o školu v Lanškrouně a ve Svitavách vznikla pobočka brněnské tkalcovské školy.

První zcela české školy vznikly například v Jilemnici, v Poličce, v Lomnici nad Popelkou. Zpočátku byly české školy oproti německým především po materiální stránce v nevýhodě, tento rozdíl však postupně zmizel. (MUSIL, 1982b)

2.2 Vývoj ústecké školy do 1. světové války

V 80. letech 19. století se v Ústí nad Orlicí rozvíjí strojní průmysl a s ním roste i potřeba zřídit tkalcovskou školu přímo ve městě. V září roku 1892 tak začala výuka na nově zřízené škole, jež nese název „C. k. odborná škola tkalcovská“. Studium na této škole zpočátku probíhalo jako dvouleté. Díky malému počtu vyučujících a absence vlastní školní budovy se výuka zaměřila pouze na ruční tkalcovství. Mezi vyučované předměty patřily: nauka o materiálu, technologie ručního tkalcovství, nauka o vazbách tkanin, rozbory tkanin, výpočet tkanin, technologické úpravy, kreslení od ruky, praktické ruční tkaní, kreslení vzorů, měřické rýsování, odborné kreslení, živnostenské počty, kupecké písemnosti, směnkářství, náboženství, němčina.

K výstavbě vlastní budovy školy spolu s dílnami došlo až v letech 1900–1901 na ústeckém Podměstí. Tato výstavba umožnila příchod odborníků z oblasti textilního průmyslu na školu. Nejen díky výstavbě budovy, ale i vlivem nastupující strojní výroby přibýly na ústecké škole po roce 1901 ke stávajícím předmětům další. Mezi nové předměty patřily: technologie strojního tkalcovství, tkaní na mechanických stavech, nauka o strojích a strojnické rýsování.

K výraznější změně struktury školy došlo ve školních letech 1910–1911, kdy dvouletou tkalcovskou školu nahradila škola jednoletá. Po této tzv. všeobecné odborné škole mohli absolventi pokračovat na odborné škole speciální, jež zahrnovala tři oddělení výuky (technologické, kreslířské a kupecké). Výuka trvala pouze jedno pololetí. V tomto školním roce také poprvé mohla řádně studovat i děvčata.

Na počátku 20. století probíhal mezi českou stranou a vídeňskou reprezentací neustálý boj o rozšíření českého školství, především snaha o zřízení české vyšší textilní školy. V Brně sice vyšší škola zřízena byla, avšak tato škola patřila mezi školy německé.

O zřízení české vyšší školy usilovalo nejen Ústí nad Orlicí, ale i Hradec Králové. Rivalita mezi těmito městy bohužel vedla ke sporům, díky nimž nakonec vídeňská vláda vznik vyšší školy neumožnila.

Během první světové války zřídila škola kurzy pro válečné invalidy, tzv. invalidní kurzy, jež měly zajistit raněným vojákům kvalifikaci v textilním průmyslu a následně pak i zaměstnání dle jejich zdravotních možností.

Po roce 1918 byla vytvořena zkušebna pro potřeby textilního průmyslu, jež se v roce 1924 změnila na zkušebnu státní. Ve stejném roce se škola přejmenovala na „Státní odbornou školu tkalcovskou“. Výuka v ní přispívá k těsnému sblížení školy s textilním průmyslem a zároveň školu řadí k předním českým dvouletým školám textilním. Díky tomu přečkala ústecká škola i několik období, kdy docházelo k rušení textilních škol na našem území. (MUSIL, 1982b)

2.3 Vývoj ústecké školy mezi dvěma válkami

Po vzniku samostatného Československa se ústecká škola rozšířila o přádelnické oddělení včetně strojového vybavení, k otevření oboru došlo až v roce 1921. Ve stejném roce proto škola změnila svůj název a stala se tak „Státní odbornou školou pro průmysl textilní“. Mezi vyučované odborné předměty nového přádelnického oddělení se řadily: technologie předení, teorie předení, nauka o materiálu, encyklopedie mechanického tkalcovství, úprava přízí a mnoho dalších.

Také v oboru Tkalcovství došlo po vzniku Československé republiky ke změně studijních plánů. Opět se obnovily dvouleté školy, předměty zůstaly téměř stejné jako před rokem 1910, pouze se zmodernizovaly osnovy a přibyly předměty všeobecně vzdělávací společné i pro obor Přádelnictví. Oproti minulosti mohli speciální jednoleté ročníky navštěvovat pouze žáci, kteří měli ukončené dvouleté studium. Také speciální kurzy se těšily velké oblibě a jejich počet se značně zvýšil.

Nařízení z roku 1926 definitivně upravilo systém studia na všech textilních školách. Vzniklo ucelené dvouleté studium oborů Tkalcovství a Přádelnictví se 44 hodinami týdně a navazující dvouleté studium ukončené maturitní zkouškou, jež otvíralo možnosti studovat na technice.

Bohužel tato nastavba existovala pouze na textilní škole v Brně a v Aši. Výborné technické zázemí ústecké školy umožnilo vyrábět i speciální výrobky (například prezidentské vlajky), na níž se podíleli i sami žáci. Název školy se v roce 1931 přejmenoval na „Státní československá odborná škola pro průmysl textilní“.

V meziválečném období prošla škola nejen vzestupem, ale i obdobím, kdy se jednalo o jejím zrušení. Naštěstí vše dopadlo dobře, škola těžké období přečkala. Také na hospodářskou spolupráci mezi ČSR a SSSR zareagovala škola rychle a zahájila nepovinnou výuku ruského jazyka.

V období fašistické okupace vznikl nový dvojjazyčný název školy „Fachschule für Textilindustrie – Odborná škola pro průmysl textilní“. Po roce 1938 dochází k prudkému nárůstu zájemců o studium, což ovlivnil především příliv obyvatel ze zabraných pohraničních oblastí a také omezením středního odborného školství. Hlavním jazykem se stala němčina, úřední materiály ke studiu byly vedeny dvojjazyčně. V tomto období skončily speciální a večerní pokračovací kurzy, zůstalo pouze denní studium. Na konci okupačního období v letech 1944 uzavřely školu okupační úřady a teprve když dne 9. května 1945 osvobodila Ústí nad Orlicí Sovětská armáda, mohla škola obnovit svou pedagogickou činnost. (MUSIL, 1982b)

2.4 Postavení ústecké školy po 2. světové válce

V roce 1945 se škola dočkala zřízení vyšší tkalcovské školy, o které usilovala již dříve. Absolventi této školy tak mohli získat úplné středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou. Z dvouleté školy se tak ústecká textilní škola stává plně organizovanou čtyřletou střední školou, jež zaujímá přední místo mezi školami ostatními. Učební osnovy byly s menšími úpravami přejaty z brněnské vyšší školy, studium mělo charakter nastavby. Nadále však zůstalo absolutorium prvních dvou ročníků uceleným vzděláním.

Rok 1948 přinesl s sebou i změnu názvu školy nejprve na název „Státní průmyslová škola textilní“ a později od roku 1950 na název „Vyšší průmyslová škola textilní“. Ve stejném roce dochází i v přádelnickém oddělení školy ke změně. Vznikla čtyřletá vyšší přádelnická škola zakončená také maturitní zkouškou. U obou škol byly převzaty studijní plány a systém nastavbového studia z roku 1926 pouze s menšími úpravami.

Následující léta přinesla mnoho změn v délce jednotlivých cyklů studia díky křížení různých koncepcí středoškolského studia textilních oborů. V roce 1951 se délka středoškolského studia sjednotila na čtyřletou bez povinného absolvování učňovských škol. Plány a osnovy studia získaly konečnou podobu v roce 1957. Změn nezůstaly ušetřeny ani maturitní zkoušky.

V letech 1947-1948 probíhaly ústní i písemné zkoušky z českého jazyka, přádelnictví, technologie tkalcovství, technologie přádelnictví, teorie tkalcovství, technologie úpravy a zkoušení textilií. V následujícím roce přibýly společenské vědy a ruský jazyk, zmenšil se počet odborných předmětů. V roce 1953 byl zaveden volitelný předmět organizace a plánování.

Roku 1956 nahradila zkoušky z odborných předmětů diplomní práce, maturanti se nazývali slovem diplomanti. Tento způsob maturity se však užíval pouze jeden rok. Pro následujících 8 let se upravil. Obnovily se ústní zkoušky z odborných předmětů a písemné se nahradily vypracováním a obhajobou písemné práce, která navazovala na provozní praxi žáků. (MUSIL, 1982b)

2.5 Změny v systému studia po roce 1960

Dnem 15. prosince 1960 vešel v platnost školský zákon, jež definitivně upevnil systém čtyřletého studia textilních oborů a o rok později změnil název školy na název „Střední průmyslová škola textilní“.

Roku 1959 zřídila škola poloprovoz, jež umožnil účelněji využívat strojní vybavení dílen. Zároveň dochází k dočasnému připojení učňovské školy, která připravovala dělníky pro národní podnik Perla v Ústí nad Orlicí a Hedva v České Třebové.

Roku 1972 vzniklo Středisko vědeckotechnických a ekonomických informací (dále jen VTEI), které spolu s bohatě vybavenou odbornou školní knihovnou umožnilo získávat pracovníkům nejnovější informace z různých oblastí.

Po celou dobu vývoje reflektuje tato škola současný stav a vývoj techniky a technologie v oblasti textilního průmyslu a spolu se změnami upravuje i náplň jednotlivých předmětů, studijních plánů i celých osnov. Celková struktura studia však zůstává stejná. Plán z roku 1962 zrušil jednotlivé specializace a všechny průmyslové textilní školy získali v oboru Tkalcovství a Přádelnictví jednotnou osnovu i maturitní zkoušku. Počet hodin se snížil, zavedl se nový předmět elektrotechnika, odborné práce u maturit se nahradily písemnými pracemi z odborných předmětů.

Bez dalších změn zůstávají osnovy až do roku 1970, kdy přibyla do učebních plánů branná výchova a občanská nauka, předmět vazby a rozbory tkanin se rozdělil na dva předměty. Změny se dotkly také maturit, změnily se volitelné předměty.

Během šedesátých a sedmdesátých let probíhala intenzivní tvorba učebních textů, kterých je nedostatek. Zároveň pokračovala úzká spolupráce školy s průmyslovými závody, mezi které patřily například: národní podnik Perla Ústí nad Orlicí, národní podnik Hedva Moravská Třebová, Výzkumný ústav bavlnářský Ústí nad Orlicí, národní podnik Vigona ve Svitavách a Výzkumný ústav pro zpracování chemických vláken v České Třebové. První patronátní smlouvu uzavřela ústecká škola již v květnu roku 1949 s národním podnikem Tepna Náchod, o pár let později i s národním podnikem Perla či Výzkumným ústavem bavlnářským.

Nejen úzká spolupráce školy a národních podniků, ale také pobyty stážistů z Egypta, Kuby a severního Vietnamu a jiné delegace textilních odborníků z různých zemí přispívaly k rozvoji textilního průmyslu v okolí Ústí nad Orlicí. Také každoroční setkání bývalých absolventů spolu s učiteli pomáhala udržovat těsný kontakt školy s průmyslovými závody. Roku 1967 se mohla škola pochlubit vyznamenáním „Za vynikající práci“, které ji udělil prezident tehdejší ČSR. (MUSIL, 1982b)

2.6 Změny ve vzdělávací soustavě po roce 1984

Dne 1. září 1984 dochází k realizaci nového pojetí výchovně vzdělávací soustavy pro středoškolské vzdělávání odborníků pro textilní průmysl. Toto nové pojetí bylo součástí celkové změny československého školství, jež vychází z „Projektu dalšího rozvoje výchovně československé vzdělávací soustavy“. Do tohoto projektu se učitelé zapojili například kolektivní tvorbou odborných učebnic.

Hlavní změna oproti dřívějšímu způsobu studia spočívala především v tvorbě nového oboru. Vznikl tak obor Textilní technologie, který sloučil tři dosavadní zaměření studia (přádelnické, tkalcovské a pletařské). Teprve ve třetím ročníku se žáci rozdělili do bloků dle vybraného zaměření.

Cílem nového pojetí výchovně vzdělávací soustavy pro středoškolské vzdělávání odborníků pro textilní průmysl bylo poskytnout žákům obecnější technické vzdělání. Získané vzdělání by si měli žáci po skončení studia doplňovat.

Od roku 1988 se změnil i charakter maturitních zkoušek. Místo odborných předmětů se zavedla praktická odborná zkouška a ústní zkoušky ze dvou odborných předmětů se sloučily v jednu souhrnnou, jež obsahovala všechny odborné předměty.

Přesto se mnoho učitelů snažilo navrátit odbornost výuky už do prvních ročníků. Usilovali především o znovuoobnovení dílenské výuky, která dle nových osnov nebyla do 1. ročníku zahrnuta.

Listopad 1989 umožnil tyto problémy vyřešit a vytvořit nové plány a osnovy. Změnila se především výuka cizích jazyků. Žáci si tak místo jazyka ruského mohli vybrat jiný jazyk. Současně se i zvýšil počet hodin výuky cizích jazyků na 3 hodiny výuky týdně. V prvních ročnících se obnovila dílenská výuka a ve druhém ročníku se objevily některé předměty související již s vybranou specializací.

Od 1. září 1990 získává ředitel školy pravomoc k úpravám osnov a učebních plánů. Maturitní zkoušky se nadále drží koncepce z roku 1984, pouze s možností maturovat místo z jazyka ruského z matematiky, z německého či anglického jazyka.

V posledních desetiletích se přistoupilo k rozsáhlé modernizaci školních budov, především k rozšíření areálu a vybavení dílen. To umožnily především těsné styky školy s textilními průmyslovými závody, mezi které patřily například národní podniky Perla a Elitex v Ústí nad Orlicí, Primona Česká Třebová, Vigona Svitavy, dále pak Výzkumný ústav bavlnářský v Ústí nad Orlicí a Výzkumný ústav pro zpracování chemických vláken Česká Třebová. K úspěšné spolupráci přispíval především fakt, že v čele těchto podniků většinou stáli úspěšní absolventi ústecké školy. (MUSIL, 1992)

V roce 1990 a 1991 dochází k význačným změnám v právním postavení a řízení školy. Dnem 24. listopadu 1990 zaniká právní podřízenost školy vůči Východočeskému krajskému národnímu výboru v Hradci Králové, jímž byla řízena zhruba od 60. let. V roce 1991 vznikl samostatný Školský úřad v Ústí nad Orlicí, jež patří k regionálnímu zařízení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále jen MŠMT). Do jeho kompetence tak patřila i tehdejší Střední průmyslová škola textilní.

Roku 1993 proběhlo v Třeboni jednání zástupců jednotlivých textilních škol o další koncepci výuky, podmíněné právě poklesem zájmu trhu o textilní výrobu a přísunem levného textilu z Asie. Na třeboňském jednání se rozhodlo o pravomoci školství určovat část náplně své výuky právě podle aktuálních požadavků průmyslu a podmínek školy, aby tak její absolventi uspěli na trhu práce. Proto právě v posledních 20 letech dochází k tak častým změnám ve výuce a nabídce oborů. Škola neustále hledá obory nové, které tak pružně reagují na požadavky nejen českého pracovního trhu.

V první polovině 90. let se zrušila klasická textilní zaměření tkalcovské a přádelnické v oboru Textilní technologie. Novinkou byl společný 1. ročník pro zaměření oboru Textilní technologie, ke specializaci došlo až od 2. ročníku.

Od školního roku 1992/93 nabízí škola dvouleté denní nástavbové studium pro absolventy učebních oborů, poskytující vyučeným zájemcům úplné střední vzdělání. Textilní technologii v roce 1994 nahrazuje obor Textilní výroba a podnikatelství. Nabídka nabízených studijních programů se rozšířila o obory Oděvnictví a Management textilu a oděvnictví. (Střední, 2006–2010)

2.7 Program PHARE

V listopadu 1993 se ústecká škola přihlásila do projektu organizovaného EU. Jednalo se o program nové podoby středního odborného školství PHARE. Tento program byl zaměřen na rozvoj nejrůznějších oblastí zemí střední a východní Evropy. V rámci jednoho z programů PHARE nazvaného „Restrukturalizace trhu práce“ byla britskou firmou Birks Sinclair ve spolupráci s českými odborníky zpracována „Strategická studie vzdělávání a přípravy“ jako základní dokument pro transformaci středního odborného školství v ČR a jeho přizpůsobení odbornému vzdělávání v zemích Evropské unie.

Dle této studie vyhlásilo MŠMT výběrové řízení pro školy, jež se chtějí na ověření nového typu odborného vzdělávání podílet. Ústecká škola se do programu přihlásila a poté, co se dostala do 2. kola, vypracovala projekt odborného vzdělávání a zároveň začala připravovat podklady a pedagogické dokumenty.

Dne 14. června 1994 zařadilo MŠMT ústeckou školu mezi 20 vybraných, tzv. „pilotních škol“. Začal cyklus školení pro vyučující v jednotlivých ročnících. Podle nových dokumentů se vyučovaly (a některé dosud vyučují) tyto obory: Oděvnictví, Management textilu a oděvnictví a Textilní výroba a podnikatelství.

Díky účasti školy v programu PHARE mohla škola vypracovat vlastní pedagogické dokumenty, obsahující i určitá specifika, které nešlo v centrálních osnovách uplatnit. První ročník se tak rozdělil na 3 třídy, označované písmeny A, B a C. Program PHARE poskytoval dvě výstupní úrovně, avšak po dvou letech od zavedení se společný první ročník zrušil. Téměř všichni žáci se po absolvování prvního ročníku totiž rozhodli pro čtyřleté studium s maturitou.

Díky účasti na tomto programu získala škola i finanční podporu pro modernizaci vybavení a také pro učitele možnost poznávat vzdělávací systémy v mnoha jiných zemích. (Střední, 2006–2010)

2.7.1 Hlavní přínos programu PHARE

Základní přínos programu PHARE spočíval především v jiném způsobu organizace výuky, hodnocení žáků a praxe žáků během studia. Pro učitele také představoval cenný přínos poznání vzdělávacích systémů v mnoha jiných zemích. Kromě možnosti školy vytvářet si vzdělávací programy pro jednotlivé obory dle svých požadavků, se změny u oborů, zahrnutých do programu PHARE, odrazily také v organizaci výuky a praxe žáků a při hodnocení žáků.

Organizace výuky a praxe žáků:

- větší míra skupinové výuky a individuálního přístupu;
- klíčové dovednosti žáků jsou uplatňovány a rozvíjeny formou praktických cvičení;
- všechna praktická cvičení žáků se odvíjí na pozadí konkrétních textilních výrob, ekonomických aktivit školy, firem, atd.;
- důraz je kladen na užší smluvní spolupráci přímo s řadou podniků, firem či jiných institucí, někdy i zahraničních;
- žáci absolvují souvislou blokovou praxi přímo v podniku, zúčastní se tak ekonomických, výrobních a řídicích procesů.

Hodnocení žáků při výuce:

- praktické předměty, které se odvíjí od manuální zručnosti, by měly být hodnoceny slovně. (Střední, 2006–2010)

2.8 Vývoj školy od roku 1994

Rozhodnutím MŠMT se opět změnil název školy na „Střední průmyslová škola textilní a Střední odborné učiliště“.

V roce 1996 jsou ke škole připojeny dvě školy. Učiliště národního podniku Perla a Střední odborné učiliště strojírenské a Učiliště. Název se během následujícího roku změní nejprve na „Střední průmyslová škola, Rodinná škola a Střední odborné učiliště“ a vzápětí na popud MŠMT se změní na „Střední průmyslová škola textilní, Střední odborné učiliště a Učiliště“. Díky připojení obou učilišť přibyly nové obory dvouleté a tříleté, jež umožňovaly získat výuční list.

Původních šest zaměření oboru Textilní výroba a podnikatelství se v roce 1996 díky stykům s italskou školou Istituto Tecnico Statale Commerciale v Besana Brianza rozšířilo na sedm. Italská škola poskytla své pedagogické dokumenty a na jejich základě byly na naší škole zpracovány dokumenty pro zaměření propagační a reklamní činnost. MŠMT je schválilo, a tak přibylo sedmé zaměření blízké uměleckoprůmyslovým oborům. V roce 1997 se začíná s výukou uměleckoprůmyslových oborů: Modelářství a návrhářství oděvů, o rok později Textilní výtvarnictví.

Roku 1994 se škole podařilo získat Licenci Textilního institutu v Manchesteru, jako jediné v ČR. Což znamenalo, že maturitní vysvědčení, získané na této škole, plně odpovídá akademickým požadavkům na Licenci Textilního institutu. Škola si tak mohla jako jediná v ČR ještě připojit za název zkratku LTI.

Významným rokem v historii školy byl rok 1997, kdy se škola zařadila mezi školy uměleckoprůmyslové. Prvním oborem, jenž mezi uměleckoprůmyslové obory právem patří, se stal obor Modelářství a návrhářství oděvů a o rok později obor Textilní výtvarnictví se zaměřením tkalcovská tvorba.

V červnu 1999 ukončila svou činnost Rodinná škola. Tato skutečnost však existenci školy nijak neohrozila. V roce 2000 se opět zvedl zájem o tříletý učební obor Nástrojař, o tříletý učební obor pro dívky Krejčí a o čtyřletý studijní obor s maturitou Mechanik seřizovač. Na škole se také vyučuje obor pro žáky, kteří nedokončí ZŠ. Jedná se o dvouletý obor Strojírenská výroba.

Od školního roku 2002/2003 se vyučují na škole nové uměleckoprůmyslové obory: Propagační výtvarnictví se zaměřením grafická úprava tiskovin a obor Tvarování průmyslových výrobků se zaměřením tvarový a grafický design obalů. Postupně přibývají i další uměleckoprůmyslové obory, zmíněné v kapitole 4.2.

Beze změn nezůstaly ani maturitní zkoušky. Žáci, kteří maturovali v roce 1994, již mohli maturovat z jazyka cizího místo ruského. Maturitní zkoušky v uměleckoprůmyslových oborech mají jinou podobu, skládají se ze dvou částí. Praktická maturitní zkouška je hodnocena dvěma známkami. Jedna je za výtvarný návrh a druhá za technickou dokumentaci a provedení. Teoretickou část tvoří odborné předměty, český a cizí jazyk a dějiny výtvarné kultury.

Spolu se vznikem nových oborů se mění i budovy, dílny a veškeré vybavení školy. Postupně se přechází k celkové rekonstrukci školních budov stávajících i ke stavbě budov nových. S tím souvisí i vybavení jednotlivých učeben, které reflektuje potřeby daných oborů, učitelů a žáků. (Střední, 2006–2010)

2.9 Studium při zaměstnání

Od počátku vzniku školy probíhaly na škole i běhy večerní a nedělní, jednalo se o tzv. pokračovací školu, která byla určena především pro pracovníky v textilním průmyslu, nebo pro absolventy z důvodů prohloubení odborných znalostí. Délka studia trvala 2–7 měsíců.

Dvouleté nedělní a pokračovací kursy nebyly po okupaci v roce 1945 obnoveny a teprve roku 1954 bylo zahájeno externí studium. Toto studium vycházelo ze stejných učebních plánů jako denní studium pouze s rozdílným způsobem skládání zkoušek z jednotlivých předmětů. Absolventi dvouleté nižší školy měli možnost po složení diferenční zkoušky nastoupit rovnou do 3. ročníku a studovat pouze dva roky.

Od roku 1956 bylo v Ústí nad Orlicí poprvé uskutečněno večerní studium, jež tvořilo tři nástavbové ročníky. Žáci těchto ročníků však ještě museli skládat diferenční zkoušky a až po nich byli zařazeni do vyšších ročníků normálního večerního studia.

V roce 1961 vzniklo dálkové studium, studijní plány zůstaly stejné, pouze se změnila forma studia. Žáci docházeli pouze na konzultace. Maturitní zkoušky probíhaly ve večerním i dálkovém studiu dle plánů pro denní studium, rozdíl byl pouze v tom, že se skládaly ve dvou částech. Po skončení 4. ročníku skládali žáci zkoušku z českého a ruského jazyka a o rok později z odborných předmětů.

Od roku 1972 nabízela škola i tzv. dvouleté pomaturitní studium. Zároveň se při škole zřídilo doškolovací středisko pro generální ředitelství bavlnářského průmyslu, jehož úkolem je zavádět speciální kurzy dle potřeb textilních podniků a organizovat kurzy přípravné k přijímacím zkouškám pro studium na vysoké škole.

Ve stejných letech působí při střední průmyslové škole textilní i konzultační středisko textilní fakulty Vysoké školy textilní a strojní v Liberci. To umožnilo získat v textilním oboru i vysokoškolské vzdělání. V roce 1982 byl zahájen šesti semestrový kurs pro budoucí učitele textilních předmětů. (MUSIL, 1982a), (MUSIL, 1982b)

Také večerní studium doznalo po roce 1985 změny. Stejně jako v denním studiu byl zaveden nový obor Textilní technologie, studium se zkrátilo na 4 roky a maturitní zkouška se skládala najednou.

Pro absolventy průmyslových škol se otvíraly i dvouleté ročníky pomaturitního studia s různým zaměřením, jež se odvíjelo dle momentální potřeby textilního průmyslu. Například v letech 1983–1985 proběhlo pomaturitní studium určené pro desinatéry, v letech 1989–1992 byly realizovány dva ročníky zaměřené na využití výpočetní techniky v textilním průmyslu.

Počátkem 90. let došlo bohužel ke zrušení výhod studujícím pracujícím ze stran zaměstnavatelů (studijní volno v zaměstnání, slevy v dopravě). Zájem o dálkovou a večerní formu studia tak upadá, ve školním roce 1991/1992 nebyl již 1. ročník ani v dálkovém, ani ve večerním studiu otevřen. Ve spolupráci s úřadem práce škola zajišťovala alespoň rekvalifikační kurzy. (MUSIL, 1992)

O rok později škola otvírá alespoň jeden ročník denního nástavbového studia pro absolventy učebních oborů. Ve školním roce 1994/1995 nabízí škola nový obor Management textilu a oděvnictví pro absolventy. Tento obor byl koncipován jako dvouletá nástavba pro absolventy středních odborných učilišť (dále jen SOU) nebo jako klasické čtyřleté denní studium. V letech 1997/1998 maturují poslední absolventi tohoto oboru.

V současnosti nabízí ústecká škola jako dálkové studium pouze 2 obory: Oděvnictví a Textilní výroba a podnikatelství se zaměřením kancelářská a výpočetní technika.

(Střední, 2006–2010)

3. Vývoj vzdělávacích programů

Tato kapitola popisuje systém vzdělávání v posledních dvaceti letech, který se odrazil ve způsobu výuky všech škol. Vzhledem k tomu, že je práce zaměřená na konkrétní střední odbornou školu, je zde věnována větší pozornost právě oblasti středního odborného vzdělávání. Kapitola 3.1 popisuje vývoj kurikulární politiky a její vliv na vznik a inovaci vzdělávacích programů, kapitola 3.2 změny v jednotlivých vzdělávacích programech po roce 1989. Abychom pochopili směr vývoje středních odborných škol a tím pádem i vývoj Střední uměleckoprůmyslové školy v Ústí nad Orlicí, je důležité se o těchto změnách alespoň zmínit.

3.1 Vývoj kurikulární politiky a jeho vliv na vzdělávací programy

Zhruba do roku 1989 se všechny vzdělávací programy tvořily centrálně a jednotně dle předem schválených typových učebních plánů a užívalo se členění dle jednotné klasifikace oborů vzdělání (dále jen JKOV). Po listopadu 1989 však dochází k zásadním změnám v tvorbě kurikula a pojetí kurikulární politiky, obory se člení dle klasifikace kmenových oborů vzdělání (dále jen KKOV). Prostřednictvím kurikula se realizuje hlavní vzdělávací úkol celoživotního vzdělávání člověka. Škola tak přestává být jen organizací, jež má za úkol učit, ale stává se součástí života člověka. Kurikulum tedy zahrnuje především vztahy mezi učiteli a žáky, jejich potřeby a způsob organizace vzdělávání.

Během první poloviny 90. let se jednotlivé formy studia výrazně rozšířily, a to i přes trvající neřešení legislativních otázek s tím spojených a bez podpory pracovníků příslušných ministerstev. Samotné školy si tak vytvářely vlastní vzdělávací programy, nebo inovovaly programy starší.

Zpočátku pracovníci Výzkumného ústavu odborného školství tuto činnost pouze koordinují a až později vznik nových vzdělávacích programů sami iniciují a podporují spolupráci více škol při tvorbě jednotlivých návrhů. Dalším impulsem pro vznik nových vzdělávacích programů byl zájem žáků o studium perspektivnějších oborů a o vyšší úroveň studia na střední odborné škole (dále jen SOŠ).

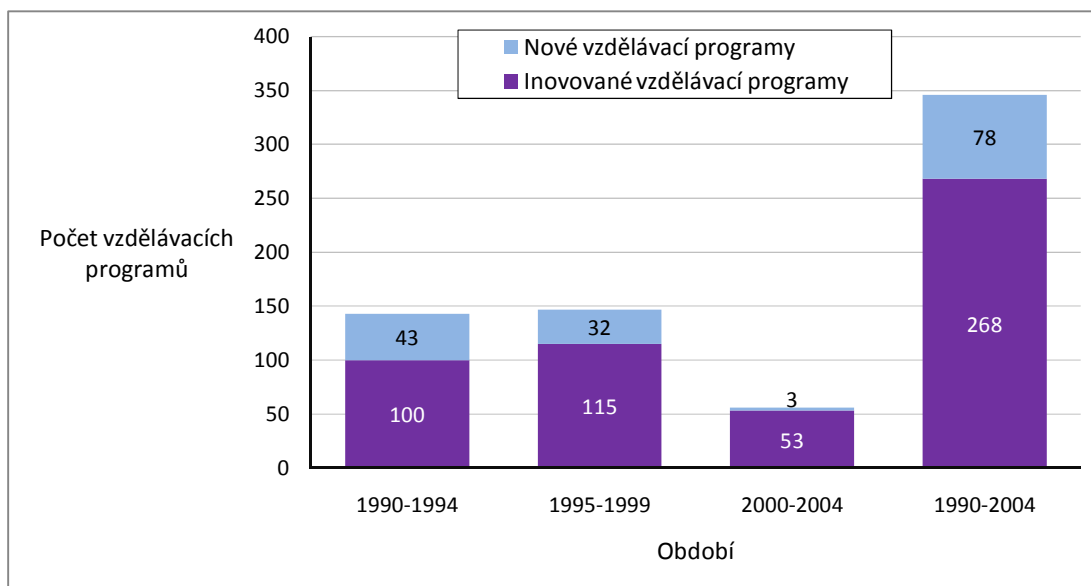
Změny ve studijních programech odrážely především situaci na trhu práce, změny v technologiích a obsahu práce některých oborů (elektrotechnika, stavebnictví, atd.) Ne vždy měl vznik nových programů pozitivní výsledky. Chybějící rámcová pravidla na počátku 90. let znemožnila především sledování a zajištění standardní kvality vzdělávacích programů.

Od roku 1996 potlačilo MŠMT možnost výuky ve stupňovitých a větvených vzdělávacích programech. Díky optimalizování sítě škol a hledání nové podoby kurikulární politiky se tvorba nových programů ztížila. Roku 1998 byl schválen Standard středoškolského odborného vzdělávání, který již představoval určitou formu dvoustupňového kurikula a vyjadřoval základní požadavky na pojetí a charakter všech vzdělávacích programů.

MŠMT se snažilo vytvořit pro vznik nových programů jakýsi „rámec“, což zpočátku vedlo k obtížnému zařazování programů do sítě škol. I přes problémy s administrativou MŠMT však vzniklo poměrně velké množství nových či inovovaných vzdělávacích programů, jež požadavkům Standardu odpovídaly. Výraznou změnu ve vývoji kurikulární politiky přinesl až rok 2001, ve kterém vyšla Bílá kniha (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice). Ta přinesla novou koncepci kurikulární politiky založenou na RVP a ŠVP. Tato koncepce byla a stále je součástí nového školského zákona, schváleného v roce 2004 s platností od 1. ledna 2005. Rokem 2004 tedy končí období, kdy vznikaly vzdělávací programy, které schvalovalo MŠMT.

Z následujícího grafu je patrné, jak se trend vzniku nových či inovovaných programů pro čtyřleté obory s maturitní zkouškou měnil. Zatímco nové vzdělávací programy vznikaly zejména v prvním období po roce 1990, po roce 1995 se jejich počet postupně snížil a od roku 1998 byly vytvářeny pouze výjimečně. Poslední sloupec udává celkový počet schválených dokumentů v období 1990–2004, z nichž zhruba 1/4 tvoří učební dokumenty nové. V roce 2004 pak dochází k nejvýraznějšímu útlumu v tvorbě vzdělávacích programů, protože je již schválen nový školský zákon, jenž přinesl koncepci dvoustupňové tvorby kurikula.

Například oblast 82 – Umění a užité umění zaznamenala nárůst celkového počtu programů zhruba o 268 %. V letech 1990–2004 jich oproti roku 1989 přibylo celkem 136. (KOFROŇOVÁ, 2005)

Graf 1: Počty vzdělávacích programů pro čtyřleté obory s maturitní zkouškou schválených v jednotlivých obdobích. (KOFROŇOVÁ, 2005)

3.2 Změny ve vzdělávacích programech po roce 1989

Hlavní změny, které se po roce 1989 objevily v jednotlivých vzdělávacích programech, se týkaly následujících aspektů:

- šíře profilu absolventa;
- poměru všeobecně vzdělávací složky a složky odborné;
- inovace obsahu odborné složky;
- možnosti utvářet si část obsahu vzdělávání školou;
- výuky cizích jazyků, výpočetní techniky, ekonomiky a přípravy pro podnikatelské činnosti;
- přípravy pro práci s novými technologiemi.

Školská politika ovlivňovala především trend zvyšování odborného vzdělávání. Na počátku 90. let získaly školy možnost tvořit a inovovat vzdělávací programy sami, s čímž souvisí i snaha škol poskytnout žákům co nejvíce odborného vzdělání.

To mělo za důsledek špatné uplatnění absolventů na trhu práce, ovlivněné v první řadě restrukturalizací ekonomiky a obrovským přesunům pracovníků. Také zaměstnavatelé kladou na zaměstnance požadavky schopnosti učit se novým věcem.

To vede k postupnému zvyšování významu všeobecného vzdělávání, což se objevilo i ve schváleném Standardu z roku 1998.

Důležitým předpokladem pro zlepšení zaměstnanosti absolventů je možnost škol utvářet si obsah vzdělání do určité míry samostatně na základě regionálních či aktuálních potřeb. Tento trend trvá zhruba od roku 2000, nejvýrazněji se projevil právě při tvorbě ŠVP.

U dokumentů vydávaných MŠMT do doby než vstoupily v platnost RVP, mohla škola v dokumentech provádět následující úpravy: učební plán mohl být pozměněn do 10 % a osnovy jednotlivých předmětů do 30 %. Učební dokumenty, jež škola chystala v rámci programu PHARE, připravovala zcela dle svého uvážení. Dalo by se říci, že tento program byl jakýmsi předchůdcem současných RVP a s tím související i tvorby ŠVP.

Současné dokumenty ŠVP tvoří škola samostatně pro každý svůj obor. Musí však dodržet předepsaný minimální počet hodin a náplň jednotlivých předmětů dle RVP. Poté si může zvolit, jakým směrem se bude v daném oboru ubírat. Například tato škola zvolila zaměření uměleckoprůmyslové, proto do počtu hodin jednotlivých předmětů v těchto oborech zahrnula více hodin technologie než například jiné umělecké školy.

Rokem 1999 se do popředí dostává zájem o inovaci obsahu vzdělání, což je dáno především přijetím Standardu a později vznikem RVP. S tím souvisí i začleňování nových technologií do výuky. Podobně je tomu i s přípravou pro podnikatelské činnosti, jež se prosazuje do vzdělávacích programů od roku 2001 až do současnosti. (KOFROŇOVÁ, 2005)

3.3 Podněty pro vznik RVP a ŠVP

Posledních dvacet let přineslo zásadní politické změny v naší společnosti, které vedly k návratu naší země do společenství průmyslově vyspělých evropských zemí. Otevření hranic a tím i nutnost vyrovnat se s celosvětovým ekonomickým prostředím vedlo k výrazným změnám ve strukturách zaměstnanosti a v požadavcích na pracovní sílu a lidské zdroje.

Do popředí zájmu se dostávají znalosti, informace, učení a schopnosti lidí je získávat a využívat. Mění se tak i nároky na kvalifikaci, schopnosti, dovednosti a kompetence lidských zdrojů. Oproti minulosti vyžaduje trh práce spíše lidi, kteří nabízejí více navzájem propojených odborností a kteří jsou schopni pracovat v týmu a dokážou i samostatně řídit různé projekty.

Lidé již celý život nemají pouze jednu roli. Mění zaměstnání, obor, nebo i profesi často i několikrát během života. To vede k odlišným požadavkům na odbornou přípravu a ke zvýšení důrazu na všeobecné vzdělávání. *„Požadují se i určité vlastnosti osobnosti: individuální iniciativa a převzetí odpovědnosti, samostatnost i týmová spolupráce, schopnost vést a motivovat druhé, interpersonální kompetence i schopnost řešit problémy.“* (KOFROŇOVÁ, 2005, s. 3)

Díky rychlému rozvoji technologií a s tím i souvisejícímu vzniku nových odvětví v oblasti hospodářství je základní podmínkou úspěchu především využití tvůrčího potenciálu všech členů společnosti. Základní pilíř úspěchu tvoří vysoká úroveň znalostí, dovedností a schopnost uplatnit je ve stálých inovacích, v nových technologických a výrobních postupech. K tomu přispívá především proces globalizace, integrace a prudký rozvoj informačních a komunikačních technologií.

A právě nové požadavky trhu práce vedly k výrazným změnám v odborném vzdělávání. Dosavadní vzdělávací programy se proto inovovaly a zároveň vznikaly i vzdělávací programy nové. Dobře koncipované vzdělávací programy tvoří základní předpoklad pro budoucí uplatnění absolventů na trhu práce.

Již několik let probíhá tzv. „Kurikulární reforma“, jejíž hlavním předmětem je nový systém tvorby vzdělávacích programů a zároveň modernizace a změna vlastního systému výuky s cílem zlepšit kvalitu vzdělávání a připravenost žáků pro život v 21. století.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha) a školský zákon č. 561/2004 Sb. postupně zavádějí nový systém vzdělávacích programů. Kurikulární dokumenty jsou tvořeny ve dvou úrovních. Jedná se o dokumenty státní (RVP) a školní (ŠVP), dle kterých se uskutečňuje vzdělávání v konkrétní škole. (RVP,2008)

3.4 Rámcové vzdělávací programy

„Rámcové vzdělávací programy tvoří základní prvek právě začínající kurikulární reformy. Podle nich si mají školy do dvou let připravit své vlastní vzdělávací programy, které budou vyhovovat škole i požadavkům regionu.“ (Rámcové, 2008)

Rámcové vzdělávací programy pro SOŠ se chystají v Národním ústavu odborného vzdělávání, pro gymnázia se RVP připravují ve Výzkumném ústavu pedagogickém. Díky velkému množství oborů v oblasti středních odborných škol je situace oproti gymnáziím o něco složitější. Obory, které byly velmi úzce zaměřené, se v současnosti slučují do větších celků. Přesto se stále jedná o cca 260 oborů, pro které je potřeba vytvořit RVP, jež odráží představu státu o tom, jak by měl být absolvent daného oboru připraven. Přesto stát ponechává jednotlivým školám dostatek prostoru pro své vlastní pojetí, což se odrazí právě v ŠVP, které si školy chystají sami. (1. září, 2008)

Nyní jsou již schváleny RVP pro několik oborů, dle kterých se musí začít učit nejpozději do dvou let od jejich vydání, což vychází na datum 1. září 2010. Ústecká škola však dle nových ŠVP začala vyučovat uměleckoprůmyslové obory již letos. Ostatní obory na této škole se zatím dle nových RVP nevyučují. Pro každý obor v oblasti odborného vzdělávání je RVP zpracován samostatně, přesto se některé kapitoly u některých oborů mohou v určitých oblastech shodovat. Struktura RVP vychází ze školského zákona a obsahuje 12 kapitol:

- Charakteristika RVP středního odborného vzdělávání.
- Cíle středního odborného vzdělávání.
- Kompetence absolventa.

- Uplatnění absolventa.
- Organizace vzdělávání.
- Kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti vzdělávání.
- Rámcové rozvržení obsahu vzdělávání.
- Průřezová témata.
- Zásady tvorby ŠVP.
- Základní podmínky pro uskutečňování vzdělávacího programu.
- Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných.
- Využití RVP ve vzdělávání dospělých.

RVP tak vymezují požadavky na vzdělávání v jednotlivých stupních a oborech vzdělání, stanovují výsledky vzdělávání, kterých má žák v závěru studia dosáhnout, předepisují obsah vzdělávání, základní podmínky realizace vzdělávání a pravidla pro tvorbu ŠVP. RVP stanovují i tzv. průřezová témata plnící výchovně-motivační funkci.

Jedná se o témata: Občan v demokratické společnosti, Člověk a životní prostředí, Člověk a svět práce, Informační a komunikační technologie. Tato témata může škola realizovat nejen při výuce, ale i při jiných aktivitách. Kromě výše popsaných kapitol obsahují všechny RVP klíčové a odborné kompetence, jež jsou popsány v následujících kapitolách. (RVP, 2008)

3.4.1 Klíčové kompetence

Významnou roli v nově vznikajících RVP a ŠVP a proměnách českého odborného vzdělávání hrají právě klíčové kompetence.

„Klíčové kompetence tvoří soubor požadavků na vzdělání, zahrnující vědomosti, dovednosti, postoje a hodnoty, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a pracovní uplatnění. Jsou univerzálně použitelné v různých situacích. Ve výuce se neváží na konkrétní vyučovací předměty, lze je rozvíjet prostřednictvím všeobecného i odborného vzdělávání, v teoretickém i praktickém vyučování, ale i prostřednictvím různých dalších aktivit doplňujících výuku, kterých se žáci sami aktivně účastní. Klíčové kompetence odborného vzdělávání se odvíjejí od Evropského referenčního rámce klíčových kompetencí pro celoživotní vzdělávání a navazují na klíčové kompetence RVP pro základní vzdělání.“ (RVP, 2008)

Postupně od roku 1993 se do kurikula odborného vzdělávání v ČR začleňují klíčové kompetence. Při jejich tvorbě se vychází z porovnání různých zahraničních modelů a z výsledků mezinárodních výzkumů. Roku 1998 tak vznikl český koncept jejich podoby a zároveň byl tento koncept zařazen do oficiálního kurikulárního dokumentu.

Od té doby prošel několika změnami při naplňování záměrů Bílé knihy – Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice. V oblasti odborného vzdělávání byly klíčové kompetence formulovány především kvůli podporování zaměstnatelnosti mladých lidí během celého jejich života.

„Schopnost najít si zaměstnání v průběhu celého života závisí nejenom na tom, zda člověk získá odpovídající kvalifikaci, ale především na tom, zda je vybaven dostatečně širokým všeobecným a obecně odborným základem vzdělání a klíčovými kompetencemi, které jsou nezbytné pro pracovní uplatnění a které umožňují snadnější rekvalifikace.“ (Koncepte, 2008)

Aby se podnítil rozvoj klíčových kompetencí, je třeba změnit styl výuky ve školách, protože kompetence jsou založeny především na aktivitách, nikoliv pouze na vědomostech. V roce 2004 byl v ČR oficiálně schválen RVP základního vzdělávání a o 3 roky později rovněž RVP pro gymnázia. V letech 2003–2006 byl vytvořen model klíčových kompetencí Evropské komise a evropský referenční rámec klíčových kompetencí pro celoživotní vzdělávání.

V letech 2006–2007 došlo k porovnání konceptu klíčových kompetencí v RVP základního, gymnaziálního a odborného vzdělání s jeho pojetím v evropských dokumentech. Cílem bylo více sjednotit RVP základního, gymnaziálního a odborného vzdělání a zároveň zohlednit současné evropské trendy. Následně vznikla inovovaná koncepce klíčových kompetencí, která je nyní popsána v RVP středního odborného vzdělání.

Jedná se o tyto kompetence:

- Kompetence k učení.
- Kompetence k řešení problémů.
- Komunikativní kompetence.
- Personální a sociální kompetence.
- Občanské kompetence a kulturní povědomí.
- Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám.

- Matematické kompetence.
- Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi. (Koncepce, 2008), (Klíčové, 2008)

3.4.2 Odborné kompetence

S vymezením klíčových kompetencí úzce souvisí i oblast odborných kompetencí, jež je pro každý obor vypracovaná samostatně. Jedná se o kompetence, jež se vztahují k výkonu pracovních činností. Určují především profesní profil absolventa oboru vzdělání, jeho způsobilosti pro výkon povolání. Dle požadavků na kvalifikaci konkrétního povolání se odvíjí i náplň odborných kompetencí, která je tvořena souborem odborných vědomostí, dovedností, postojů a hodnot, důležitých pro výkon daného povolání. (RVP, 2008)

3.5 Názor pedagogického sboru na ŠVP – anketa

Chceme-li zhodnotit pozitivní a negativní stránky toho, co tvorba ŠVP přináší, neměli bychom opomenout názor těch, jež se na tvorbě ŠVP podílí a kterých se tedy zavedení nového způsobu výuky týká nejvíce. Jedná se o názory učitelů, kteří ŠVP připravují a kteří již rok na této škole podle nich vyučují. Na základě krátké ankety mezi učitelským sborem na ústecké textilce můžeme některé otázky vyhodnotit a přiblížit si tak názory těch, kterých se ŠVP nejvíce týká a kteří se o jejich tvorbu zasloužili. Otázky, jež byly učitelskému sboru položeny, jsou přílohou této práce.

V následujícím textu jsou zpracovány a shrnuty výsledky ankety. Jak bude dále patrné, u většiny dotázaných převažuje negativní zhodnocení dané problematiky, což ovlivňuje i fakt, že v současnosti se dle ŠVP vyučuje teprve prvním rokem. Lze se také domnívat, že negativní názory převažují z obecně platného důvodu, že se u zavádění čehokoliv nového projevuje počáteční nedůvěra.

3.5.1 Přínos RVP a ŠVP

Dle převažujících názorů, které vychází z ankety, bychom mohli shrnout, že hlavní přínos RVP a ŠVP spočívá v:

- zamyšlení se jednotlivých učitelů nad náplní studia;
- přehodnocení stávajících vzdělávacích metod a mezipředmětových vztahů;
- tvorbě pořádku ve stávajících dokumentech – např. zvážení, jestli je časová dotace u odborných i všeobecných předmětů dostatečná či nikoliv, jestli nedochází k duplicitě u jednotlivých předmětů (jestli se pod různými názvy neskrývá stejný obsah) atd.;
- možnosti ovlivnit tvorbou ŠVP náplň jednotlivých předmětů a jejich hodinovou dotaci v závislosti na možnostech školy a požadavcích trhu práce;
- možnosti soustředit snahu učitelů do oblasti výuky, kterou považují v daném zaměření za důležitou;
- možnosti lépe reagovat na rozvoj oboru (nové materiály a technologie);
- možnosti upravit obsah a formu vzdělávání dle potřeb a současné úrovně materiálně technické základny školy a v praxi používaných technologií;
- možnosti zapojit do přípravy a realizace vzdělávacích programů i sociální partnery.

3.5.2 Problémy při tvorbě ŠVP a negativní stránka ŠVP

Na druhou stranu je nutno zmínit také negativní názory učitelů na ŠVP a problémy, jež vznik ŠVP doprovázely.

Patří k nim:

- více povinností a práce, převážně bez možnosti jejího finančního ohodnocení (tvorba celkem osmi ŠVP včetně podílu na tvorbě jednoho RVP);
- vysoká časová náročnost na tvorbu, zpracování a formalizaci ŠVP;
- vysoká ekonomická náročnost (tisky, kopie atd.);
- spoustu papírování a opisování společných částí pro jednotlivé ŠVP;
- nepřilíš efektivní vzdělávání pracovníků na tvorbu ŠVP;
- od začátku nebyly přesně dané podmínky pro tvorbu, mnohé se měnilo během doby tvorby (tento fakt vyžadoval následné zásahy do již vypracovaných částí ŠVP);
- složitost struktury ŠVP;
- nedostatek času na zpracování – vše se musí řešit při běžném provozu školy;

- špatné finanční ohodnocení skutečných tvůrců a zpracovatelů ŠVP (především díky řadě aktivit různých subjektů, které tak čerpaly dotace na realizaci reformy);
- ve stávajícím schváleném ŠVP nelze např. přesunout předmět z ročníku do ročníku, změnit náplň některých vzdělávacích celků;
- v případě jakýchkoliv změn je třeba sepsat zcela nový ŠVP;
- problémy při stanovení časových dotací u jednotlivých předmětů (každý vyučující si pochopitelně hájí svůj preferovaný předmět a hledání kompromisů a vyváženosti mezi předměty bylo mnohdy velmi složité);
- problém vytvořit vyvážený učební plán při splnění mantinelů, daných RVP;
- náplň učiva stanovená v RVP často neodpovídá představám vyučujících;
- problémy s náplní maturitních předmětů díky státním maturitám, u kterých v tuto chvíli nikdo ještě netuší, jak budou vypadat (dojde-li ke změně pravidel státní maturity, případně ke zrušení státní maturity, budou plánované semináře pro maturitní ročníky bezpředmětné a jejich dotace by se dala využít pro důkladnější procvičení odborných předmětů);
- v případě všeobecně vzdělávacích předmětů (cizí jazyky nevyjímaje) tvorba ŠVP obsahuje jen málo původních podnětů a nápadů;
- předchozí vzdělávací programy byly jednodušší, přehlednější a hlavně srozumitelnější.

3.5.3 Spolupráce rodičů a firem při tvorbě ŠVP

Z výsledku ankety můžeme zkonstatovat, že se rodiče nepodíleli ani při tvorbě ŠVP, ani při jeho zavádění do praxe. To je dáno především komplikovaností tvorby ŠVP, kterou bez hlubších znalostí obsahů jednotlivých předmětů, vazeb mezi nimi a všech souvislostí nelze dělat. Dalším důvodem je především fakt, že většina žáků pochází z poměrně vzdálených míst a bydlí na internátě, což situaci ještě ztěžuje.

Při tvorbě ŠVP však byly brány v úvahu požadavky firem na absolventy. Ty byly následně zapracovány do osnov jednotlivých předmětů. Přesto teprve vstup prvních absolventů na trh práce ověří, zda a jak jsou absolventi uplatnitelní v praxi, případně jak jsou připraveni na další studium na vysokých školách.

3.5.4 Přípravenost žáků ze základních škol na nový způsob výuky

Hlavním problémem, který se týká připravenosti žáků, je fakt, že v současnosti nově nastupující žáci neprošli ŠVP na základní škole a nemají ty kompetence, které by měli mít. Teprve od roku 2012/13 budou na střední školy vstupovat žáci, jež ŠVP prošli i na základní škole.

Co se týká názorů učitelů, mohli bychom říci, že připravenost a motivace žáků neustále klesá. To souvisí pravděpodobně i s masovou propagací maturitního vzdělání. Což se bohužel týká i této školy. Naštěstí se díky uměleckoprůmyslovým oborům, kde je konkurence v přijímacím řízení přece jen větší, daří tento proces částečně zpomalovat. Otázkou však zůstává, do jaké míry ale můžeme hovořit o novém způsobu výuky díky zavedení ŠVP.

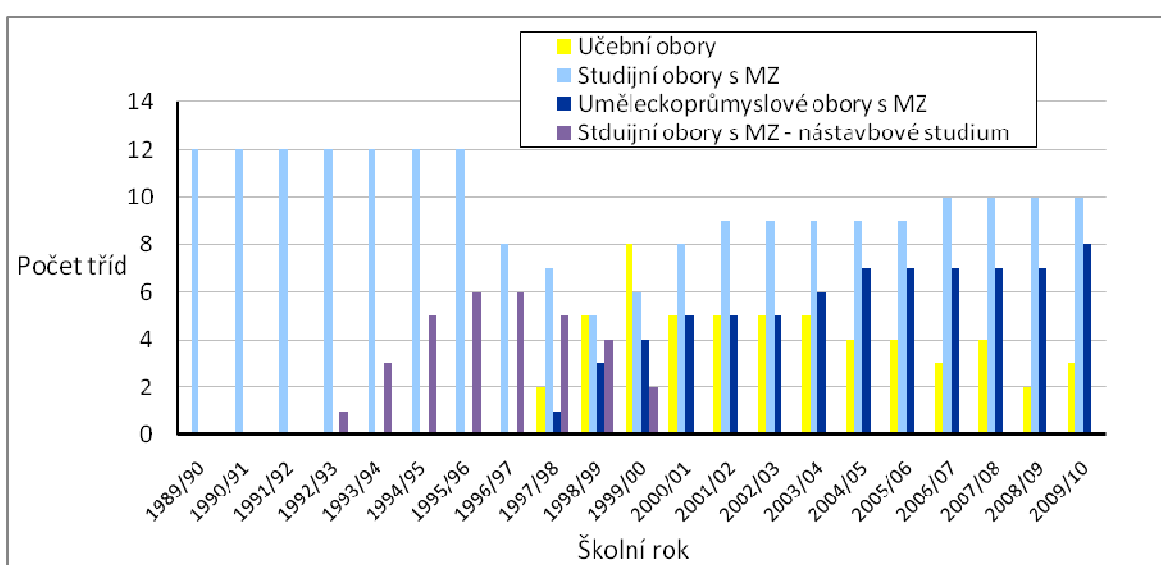
V případě všeobecně vzdělávacích předmětů se zavedením ŠVP mnoho nezměnilo. Podíl žáků, kteří se nechtějí naučit nic nového a jejichž jedinou snahou je, aby je učitelé příliš nezatěžovali požadavky na učení, stále stoupá. Jejich nezájem o výuku a jakoukoliv pravidelnou práci a přípravu pak kazí i ostatní žáky ve třídě. Dalším problémem je fakt, že žáci v 9. třídě nic nedělají, protože vědí, že při současném klesajícím početním stavu uchazečů o studium na SOŠ se téměř jistě dostanou na školu, kterou si vybrali, nebo spíše kterou jim vybrali rodiče. S tím souvisí i absence motivace učit se.

4. Vzdělávací programy na této škole po roce 1989

Vzhledem k rozmanitosti a bohaté nabídce různých typů studijních programů, věnuje se tato část práce především studijním oborům s maturitní zkouškou, které se vyučují nebo vyučovaly na této škole v posledních zhruba dvaceti letech. Jak již bylo zmíněno v druhé kapitole práce, existovaly na škole i obory učební dvouleté nebo tříleté, nástavbové studium, dálkové studium, atd.

Díky změnám, které s sebou přinesl rok 1989, se však postupně do popředí dostávají obory maturitní čtyřleté, mění se jejich zaměření a požadovaný profil absolventa. Na novou situaci však ústecká škola reaguje velmi pružně a rychle a svou nabídkou studijních či učebních programů neustále obnovuje a dle potřeby i mění. To je patrné i z následujícího grafu 2, kde jsou porovnány počty tříd denního studia dle skupin: učební obory, studijní obory s maturitní zkouškou, uměleckoprůmyslové obory s maturitní zkouškou a studijní obory s maturitní zkouškou – nástavbové studium.

Počty tříd v grafu jsou spíše orientační, zhruba do roku 1998 jsou údaje čerpané ze zápisu v kronice školy a podle zahajovacích výkazů k 30. září aktuálního školního roku, od roku 1999 jsou informace čerpány z přehledů jednotlivých školních tříd v aktuálním školním roce.

Graf 2: Počet tříd po roce 1989 rozdělených do skupin v jednotlivých školních letech

4.1 Studijní obory s maturitní zkouškou

Jediným čtyřletým studijním oborem s maturitní zkouškou po roce 1989 zůstává obor Textilní technologie, která se roku 1994 změnila v obor Textilní výroba a podnikatelství, nabízející několik zaměření. Ve školním roce 1998/1999 k ní přibyl obor Mechanik seřizovač. Ten je určený především pro chlapce. Od letošního školního roku 2009/2010 nabízí škola místo oboru Textilní výroba a podnikatelství dva nové obory: Reklamní a propagační služby a Reklamní a propagační činnost. Pro tyto dva obory je již vypracován a schválen ŠVP.

4.1.1 Textilní výroba a podnikatelství

Patří k nejstarším oborům na této škole, do roku 1994 nesl název Textilní technologie. V současné době ve formě denního studia dobíhá a pro následující školní rok 2010/2011 je v nabídce programů školy tento obor zařazen pouze jako studium dálkové. Během svého vývoje nabízel tato zaměření: tkalcovství, přádelnictví, konfekce, ekonomika a řízení textilní výroby, zbožíznalství, kancelářská a výpočetní technika, reklamní a propagační činnost.

4.1.2 Oděvnictví

Výuka tohoto oboru probíhala na škole do roku 2007/2008, od školního roku 2008/2009 pouze v dálkové formě.

4.1.3 Reklamní a propagační služby

V letošním školním roce byl tento obor poprvé nabízen. Vyučuje se dle ŠVP, jež vychází z RVP Ekonomika a podnikání 63-41-M/01. Obor je koncipován tak, aby směřoval více k ekonomickému zaměření, než obor následující. Součástí výuky jsou dva světové jazyky.

Absolvent tohoto oboru se uplatní především v různých grafických studiích, tiskárnách či reklamních agenturách. Součástí vzdělání je i ekonomické zaměření, proto se uplatní také jako ekonom, finanční referent, marketingový referent, asistent, obchodní zástupce a v jiných pozicích především ve výrobní a obchodní sféře.

Je schopen zpracovat reklamní a propagační materiály dle požadavků zákazníka i dle vlastních návrhů, provádět průzkum trhu, vytvořit webové stránky či prezentaci firmy. (Střední, 2009d)

4.1.4 Reklamní a propagační činnost

Také tento obor patří k oborům, jež se na této škole vyučují prvním rokem, je pro něj schválen ŠVP, který vychází z RVP Obalová technika 34-42-M/01. Zaměřen je více technicky, obsahuje tedy i předměty, jako je například technické kreslení a jiné.

Absolvent tohoto oboru je připraven pro práci při obsluze, údržbě, popřípadě programování strojů a linek na výrobu obalů. Je schopen zpracovat i grafickou či povrchovou úpravu obalů. Také se může uplatnit jako technickohospodářský pracovník, jako je například vedoucí provozu, mistr dílny, normovač, zásobovač, atd. Díky široce pojatému vzdělávání v oblasti informačních technologiích a využití grafického software se absolvent uplatní i v oblasti zpracování grafických dat i mimo obor výroby obalů. (Střední, 2009c)

4.1.5 Mechanik seřizovač

První žáci tohoto oboru usedli do lavic ve školním roce 1998/1999. Pro příští školní rok 2010/2011 je také zahrnut do nabídky studijních oborů.

Absolvent je schopen seřizovat, kontrolovat a obsluhovat běžné i programově řízené obráběcí stroje. Dokáže seřídit příslušné nástroje včetně seřizování řídicích programů. Ovládá teorii obrábění, umí navrhnout technologický postup výroby součástí, zvládá seřizování NC a CNC strojů a programování CNC strojů včetně simulace obrábění. Uplatnění absolventi naleznou v povolání mechanik a seřizovač obráběcích strojů při seřizování strojů, zařízení a linek, nebo jako strojírenský technik.

4.2 Uměleckoprůmyslové obory s maturitní zkouškou

Název uměleckoprůmyslové obory zvolila škola především z důvodu, že chce zachovat řemeslnou tradici výroby. Oproti jiným uměleckým školám se stejnými obory jsou uměleckoprůmyslové obory na škole v Ústí nad Orlicí zaměřeny více na technologii a tradiční řemeslné zpracování. Tomu odpovídá i hodinová dotace jednotlivých předmětů.

V posledních letech stoupá zájem žáků právě o tyto obory a zároveň klesá zájem o klasická textilní zaměření. Není to však jen rozmar žáků, nýbrž reakce především na nepříznivou situaci v textilním průmyslu, což bohužel souvisí právě s úpadkem klasických řemesel, jako je tkalcovství, přádelnictví, výroba oděvů, ložního a stolního prádla, technických textilií apod.

Z Asie k nám proudí obrovské množství nekvalitních výrobků za minimální cenu, čemuž samozřejmě stát, jakým Česká republika je, nemůže nikdy konkurovat. Proto i ústecká škola hledá nové cesty, možnosti, kam své žáky orientovat, aby až po 4 letech dokončí studium, našli ve svém oboru uplatnění, popřípadě mohli svůj obor studovat dále na příslušné vysoké škole.

Ve školním roce 1997/1998 nabízí škola žákům první uměleckoprůmyslový obor Modelářství a návrhářství oděvů a o rok později obor Textilní výtvarnictví. Prvního září roku 2002 usedají do lavic první žáci uměleckoprůmyslového oboru Propagační výtvarnictví se zaměřením na grafickou úpravu tiskovin. O rok později se otvírá obor Tvarování průmyslových výrobků se zaměřením na tvarový a grafický design obalů.

V letošním školním roce dochází ke změně studijních plánů, začíná se vyučovat podle ŠVP, které jsou vytvořeny podle RVP. Otvírá se nový uměleckoprůmyslový obor Užitá fotografie a média. S nástupem ŠVP souvisí i změny názvů a zaměření stávajících uměleckoprůmyslových oborů.

Dne 1. ledna 2006 se ústecká škola zařadila mezi školy uměleckoprůmyslové. V současné době nabízí škola pro uchazeče o studium celkem 5 uměleckoprůmyslových oborů, které budou vyučovány dle ŠVP.

4.2.1 Design oděvů

Tento obor patří k prvním uměleckoprůmyslovým oborům na této škole a vyučuje se dle ŠVP, který vychází z RVP Modelářství a návrhářství oděvů 82-41-M/07.

V tomto oboru se absolventi připravují pro práci v tvůrčím nebo technicko-organizačním prostředí, v oblasti zaměřené na design či realizaci oděvu. Absolventi jsou schopni pracovat v různých oděvních firmách, živnostech, nebo jako tvůrci historických, divadelních či filmových kostýmů. Zároveň jsou dobře připraveni pro studium na vysoké škole (dále jen VŠ) a vyšší odborné škole (dále jen VOŠ) uměleckého a textilního zaměření. (Střední, 2009a)

4.2.2 Textilní a interiérový design

Původní název tohoto oboru zní Textilní výtvarnictví se zaměřením na tkalcovskou tvorbu a je vyučován podle ŠVP, jež byl vytvořen dle RVP Textilní výtvarnictví 82-41-M/14.

Absolvent oboru se uplatní v oboru užité výtvarné tvorby a finálního zpracování v oblasti tkalcovského, tiskařského designu, designu dekorativních předmětů z různých textilních materiálů. Absolvent využije své znalosti především v oblastech užité tvorby jako designér a realizátor výrobků současně s jejich užitím v konkrétních podmínkách interiéru. Absolvent umí daný interiér prostorově uspořádat nejen z estetického, ale i z hlediska provozních funkcí. (Střední, 2009e)

4.2.3 Grafický design tiskovin

Tento obor se dříve nazýval Propagační výtvarnictví se zaměřením na grafickou úpravu tiskovin. Současný první ročník tohoto oboru se vyučuje podle ŠVP, vycházející z RVP Grafický design 82-41-M/05.

Absolvent tohoto oboru se uplatní v oblasti reklamy, propagace, v knižní kultuře. Dle zaměření tohoto oboru využije své znalosti a dovednosti především v oblasti grafického designu tiskovin, při tvorbě užité a volné grafiky, v předtiskové úpravě tiskovin, redakční práci. Tyto činnosti je schopen vykonávat v reklamních agenturách, grafických studiích, nakladatelstvích, redakcích novin a časopisů, televizních a filmových studiích, polygrafických firmách nebo samostatně jako podnikatel na volné noze. (Střední, 2009b)

4.2.4 Tvarový a grafický design obalů

Název vznikl z původního zaměření oboru Tvarování průmyslových výrobků a je vyučován dle ŠVP, vycházející z RVP Průmyslový design 82-41-M/04.

Absolvent tohoto oboru se může uplatnit v oblasti grafického designu obalů či jako návrhář průmyslových výrobků. Jeho znalosti a dovednosti mu umožní prosadit se v oblasti grafického a průmyslového designu při tvorbě 3D vizualizací. Dokáže výtvarně zpracovat problematiku potiskování obalů a průmyslových výrobků, prezentací apod. Při tvorbě grafického návrhu využívá kresbu, malbu či fotografii, jednotlivé obory dokáže vzájemně propojit a zpracovat také do digitální podoby. Pro tvorbu reálné makety do sádry je schopen modelace a odlévání do formy, vyřešit povrchovou úpravu makety výrobku. Své návrhy umí zobrazit v 3D softwaru a renderovat je. Uplatnění nachází především v designérských a grafických ateliérech, ve vývojových pracovištích firem či jako podnikatel na volné noze. (Střední, 2009f)

4.2.5 Užité fotografie a média

Jedná se o zcela nový obor, který je nabízen pro příští školní rok. ŠVP tohoto oboru byl vytvořen na základě RVP Užité fotografie a média 82-41-M/02.

Tito absolventi najdou uplatnění v široké oblasti výtvarné fotografické a multimediální tvorby. Práci mohou nalézt ve fotografickém ateliéru, reklamních, filmových a televizních studiích, ve výstavnictví a propagaci. Absolventi budou také připraveni pro práci v redakcích různých tiskovin jako reportér editor, art director, v nakladatelstvích, nebo také ve výzkumných ústavech v oborech vědecké a technické fotografie. (Střední, 2009g)

5. Vývoj textilního průmyslu po roce 1989

Po roce 1989 se v celé československé ekonomice, tedy i v oblasti textilního průmyslu, změnila vnitřní i vnější podmínky jejího fungování. Celá společnost se musela vypořádat s důsledky prováděné nedůsledné privatizace a protahujícími se restitucemi v podmínkách absence kvalitní legislativy. Textilní průmysl se ze dvou třetin orientoval na vývoz převážně do zemí východního bloku.

Tento trh se avšak rozpadl a orientace na trh západní narážela před vstupem České republiky do EU na tamní ochranná obchodní opatření. To s sebou přineslo především velmi rychlý propad odbytu a tedy i výroby. Tehdejší převažující existence převážně velkých textilních podniků s těžkopádnou strukturou a nízkou efektivitou neumožňovala pružné přizpůsobení se tržním požadavkům. Vzhledem k zániku Centrotexu, což byla centrální prodejní organizace pro vývoz, se zpretrhaly i mnohé obchodní styky. Stejně tak tomu nemalou měrou přispěl živelný dovoz levných textilií a oděvů z asijských zemí.

Nesmíme však opomenout také pozitiva, která bylo nutné tehdy udržet a později na nich začít opět textilní průmysl budovat. V 90. letech si české střední, vyšší i vysoké odborné školství dokázalo udržet vysokou úroveň a pružně reagovat na změnu situace. Orientovalo se na špičkové a nové obory, rozšířilo přípravu odborníků o počítačové a jazykové znalosti. Vývojová a výzkumná pracoviště disponovala nemalým množstvím kvalifikovaných odborníků a spolupracovala s vysokými školami i výrobci. Díky tomu se mohla orientovat na vývoj i výrobu sofistikovaných produktů s vysokou přidanou hodnotou i proto, že zde byla schopnost zabezpečit výrobu nejen stroji, ale i technologiemi.

Ještě počátkem 90. let byly v oblasti severních a východních Čech zastoupeny obory nejen bavlnářské, vlnářské, lnářské, pletařské, tkalcovské a oděvní, ale i strojní z oblasti textilu.

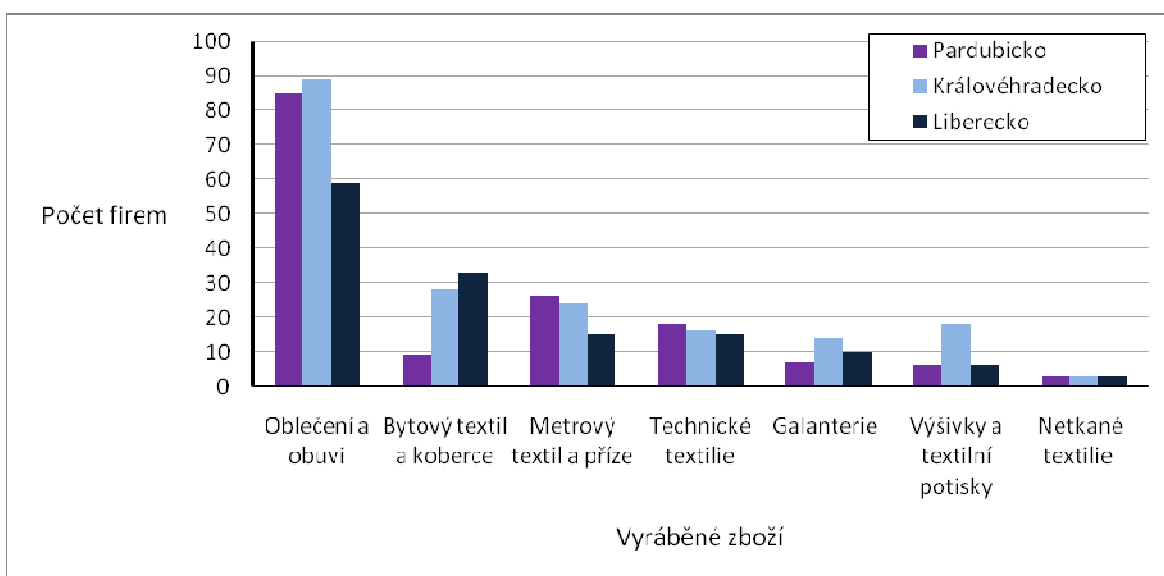
K nim se řadí například:

- Ústí nad Orlicí - Perla, UOtex,
- Litomyšl - Litex,
- Moravská Třebová - Hedva,
- Sudkov u Šumperka - Moravolen,
- Svitavy - Svitap,
- Náchod - Tepna, Sněžka,

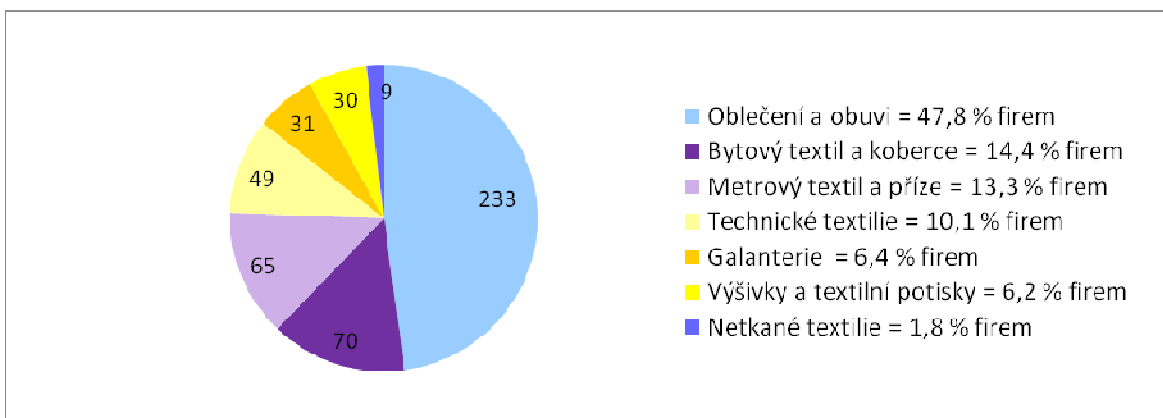
- Trutnov - Texlen,
- Broumov - Veba,
- Liberec - Textilana, Elmarco,
- Dvůr Králové nad Labem - Juta,
- Varnsdorf - Elite, Velveta,
- Vilémov - Stap, a mnoho dalších.

Bohužel mnoho z textilních podniků v tradičních textilních oblastech v posledních zhruba 10 letech zaniklo (Textilana, Texlen, Tepna, Perla, atd.), k čemuž přispěl především příliv čínského textilu na trhy Evropy. Přesto však textilní obory z našeho regionu úplně nezmizely. Na území severovýchodních Čech se v současnosti nachází cca 500 firem, zabývajících se textilním průmyslem. Jedná se o firmy nejen nové, ale i o ty, které jsou pokračovateli těch původních. V grafu 3 jsou rozděleny firmy severovýchodních Čech dle krajů. Jedná se o kraj Pardubický, Královéhradecký a Liberecký. Jednotlivé firmy jsou rozděleny do skupin dle vyráběného sortimentu zboží.

V grafu 4 jsou seřazeny skupiny firem dle vyráběného sortimentu zboží v celých severovýchodních Čechách a jejich procentuální rozložení dle četnosti. Počty jsou pouze orientační, vychází z databáze firem uvedených na internetovém portálu. (Královéhradecký, 1996–2010), (Pardubický, 1996–2010), (Liberecký, 1996–2010)

Graf 3: Rozdělení textilních firem podle vyráběného sortimentu v jednotlivých krajích severovýchodních Čech (Královéhradecký, 1996–2010), (Pardubický, 1996–2010), (Liberecký, 1996–2010)

Graf 4: Procentuální zastoupení textilních firem podle vyráběného sortimentu v severovýchodních Čechách (Královéhradecký, 1996–2010), (Pardubický, 1996–2010), (Liberecký, 1996–2010)

V dnešní době se firmy neorientují jen na tradiční produkci, ale uspokojují i potřeby automobilového průmyslu, stavebnictví a zdravotnictví v celé škále výrobků: netkaných textilií, nanotextilií, přízí, plstí, hedvábí, pletenin, speciálních textilií, geotextilií, nití, stuh, vlasových tkanin, plyšů, flanelů, saténů, technických tkanin, včetně speciálních úprav a barvení.

Nově vzniklé podniky jsou zpravidla menší, schopné pružně reagovat na tržní požadavky. Vstupuje do nich zahraniční kapitál, jež umožňuje firmám další modernizace, začlenění nových technologií. Některé podniky mají tendenci sdružovat se v oblasti prezentací a vývozu do zahraničí.

Bohužel současná ekonomická krize výrazně zpomalila tento příznivý vývoj, ale vzhledem k vysoké úrovni českého textilního průmyslu i v porovnání se světem lze očekávat zlepšení situace. Tomu by měl napomoci i vývoj nových funkčních materiálů, textilií s přidanou hodnotou či využití nových textilních technologií v oblasti zdravotnictví a jiných průmyslových oblastech.

Mnoho firem dnes vyvíjí design a technologii výroby v České republice a teprve samotnou výrobu přesunuje do asijských zemí, kde je pracovní síla nesrovnatelně levnější. Přesto však je možné udržet kvalitu českých textilních výrobků především dohledem nad samotnou výrobou i přes to, že je přesunuta na východ. Právě kvalita a přidaná hodnota hraje u textilních výrobků v dnešní době klíčovou roli v tom, zda firma na trhu uspěje a udrží si okruh svých zákazníků či nikoliv.

6. Uplatnění absolventů textilních SOŠ - dotazník

Tato část vychází z dotazníků, které byly rozdány mezi absolventy Uměleckoprůmyslové školy v Ústí nad Orlicí a absolventy ostatních středních textilních škol, jež maturovali v letech 1998–2005. Zhruba polovina z dotázaných vystudovala uměleckoprůmyslový obor, ostatní absolvovali obor studijní (například obor Oděvnictví). Počty jsou pouze orientační, jedná se spíše o převažující tendence v odpovědích, jež jsou klíčové pro toto šetření.

Cílem výzkumu bylo odhalit hlavní problémy, se kterými se absolventi potýkají při hledání práce, při skládání přijímacích zkoušek na VŠ a VOŠ. Dále jsou zde interpretovány názory absolventů na jejich vystudovaný obor a návrhy, co by do svého studijního programu zpětně zařadili a co naopak považují za nadbytečné.

6.1 Úspěšnost respondentů u přijímacích zkoušek na VOŠ či VŠ

Většina dotázaných (73 %) podala přihlášku na VŠ nebo VOŠ podobného zaměření, ostatní si přihlášku sice podali, ale na školu jiného zaměření, nebo hledali hned po škole zaměstnání. Z toho je patrná převažující snaha žáků pokračovat ve studiu ve svém oboru, nebo alespoň oboru podobném.

Co se týká typu oborů, na něž se respondenti převážně hlásili, patří zhruba 96 % úspěšnost přijetí textilním oborům. Najdeme mezi nimi například: Oděvní technologii, Textilní marketing, a mnoho dalších. U uměleckoprůmyslových oborů se bohužel projevil problém s počtem volných míst, kterých je obecně ve všech umělecky zaměřených oborech nedostatek.

Přesto však 60 % respondentů u přijímacích zkoušek uspělo a v současnosti umělecký obor studují, nebo již studia ukončili. I přes to, že se nejedná o žáky gymnázií (ti by měli být připraveni na přijímací zkoušky většiny VŠ lépe), můžeme zhodnotit snahu absolventů SOŠ dostat se na vybranou VŠ či VOŠ jako úspěšnou.

Jako důvod, proč se zbývající část respondentů na vybranou školu nedostala, nebo se dostala na jiný obor, než si přála, uvedli respondenti především:

1. velký počet uchazečů,
2. nedostatečný všeobecný přehled,
3. na posledním místě odborné znalosti.

Což bychom mohli zhodnotit jako pozitivní výsledek, protože i jak sám název školy napovídá, jedná se o střední odbornou školu. Žáci odborných škol tak absolvují více hodin odborných předmětů oproti absolventům gymnázií, u kterých je na prvním místě výuka předmětů všeobecných. U respondentů, kteří absolvovali talentovou zkoušku, se často objevuje jako důvod nepřijetí protekce některých uchazečů. To však nelze objektivně zhodnotit.

6.2 Pracovní uplatnění respondentů

Další část dotazníku byla zaměřena na pracovní uplatnění absolventů. Více než polovina respondentů (60 %) už absolvovala pracovní pohovor, z toho dvě třetiny více než jedenkrát. Seřadíme-li pořadí požadavků, se kterými se respondenti při pohovoru nejčastěji setkali, získáme toto pořadí:

1. požadavek praxe,
2. odborné požadavky,
3. jazykové požadavky,
4. znalosti počítačových programů.

Zásadní problém pro čerstvé absolventy představuje při hledání práce požadavek praxe. Díky tomu jsou absolventi nuceni hledat si práci i v jiném oboru, který nebude praxi vyžadovat. Řešením by byla lepší spolupráce jednotlivých textilních firem přímo se středními odbornými školami. Tak by si žáci již během studia vyzkoušeli svoji kvalifikaci přímo v praxi a mohli se tak i rozhodnout, zda po skončení studia na SOŠ budou pracovat ve svém oboru, či pokračovat ve studiu na VŠ.

Popřípadě by měli možnost změnit svůj studijní obor, nebo alespoň jeho zaměření. Najít si potencionální pracovní místo již při studiu na SOŠ, VOŠ či VŠ by bylo výhodné nejen pro žáky, ale i pro zaměstnavatele.

Zaměstnavatelé by si tak mohli své budoucí zaměstnance i částečně „vychovat“, popřípadě škole doporučit úpravy v jednotlivých studijních programech. To však vyžaduje především aktivitu ze strany firem, kterých v současnosti v textilním průmyslu není mnoho, anebo svou výrobu přesunuly na východ do asijských zemí.

Až na posledním místě uvádí respondenti požadavek zaměstnavatele týkající se znalosti počítačových programů. Otázkou však zůstává, zda právě tato znalost není v dnešní době už samozřejmostí a potenciální zaměstnavatel se už uchazečů o zaměstnání, jež mají odborné střední vzdělání, na toto většinou neptá. Vyhodnocením dotazníku získáme orientační pořadí programů, které jsou zaměstnavateli vyžadovány:

1. MS Office,
2. CAD systémy,
3. Adobe Illustrator,
4. Adobe Photoshop,
5. Adobe Indesign,
6. Corel DRAW.

6.3 Názory respondentů na vystudovanou SOŠ

Poslední část dotazníku se týkala názoru respondentů na jejich vystudovanou střední školu. U otázky: „Co byste zpětně do Vašeho studijního programu zařadil(a) za předměty a které naopak považujete za nadbytečné?“ se názory respondentů na jednotlivé předměty dost rozchází.

Důležitou roli zde hraje především to, zda respondenti pokračovali v dalším studiu na škole technicky zaměřené, umělecké, či začali hned po SOŠ pracovat. První část respondentů postrádá ve svém studijním programu především předměty, které jsou skoro na každé VŠ vyžadovány, což je: matematika, fyzika, chemie a jiné.

A naopak druhá skupina by tyto předměty odstranila. Varianta pro SOŠ a asi i nejlepší řešení spočívá v zavedení volitelných předmětů, aby se i žáci ze SOŠ mohli rozhodnout, zda budou tyto předměty absolvovat a budou mít tak šanci uspět u přijímacích zkoušek na VŠ technického směru, či nikoliv.

S tím souvisí i množství předmětů odborných či ekonomicky zaměřených, které by zase ocenili více respondenti, jež na VŠ nenastoupili nebo studují na VŠ obor jiného zaměření. Respondenti pokračující ve studiu uměleckoprůmyslových oborů by zase ocenili více hodin výtvarné přípravy.

Co se týká výuky cizích jazyků, jsou respondenti téměř za jedno. Většině z nich výuka cizích jazyků připadá nedostačující, chybí jim možnost vybrat si druhý cizí jazyk. Stejně tak by i většina respondentů uvítala více hodin praxe, spolupráci s jinými firmami a možnost absolvovat zahraniční stáže. Jak se však ukazuje, většina středních škol v současné době výuku jazyků značně rozšířila.

S rychlým rozvojem nových informačních technologií souvisí i zájem většiny respondentů o předměty, jež využívají různé PC programy. Tyto požadavky se však objevují více u respondentů z ostatních škol a u respondentů s dřívějším rokem maturitní zkoušky. V současnosti však na většině škol již výuka PC programů probíhá.

U poslední otázky: „Vybral(a) byste si znovu Váš studijní program?“ se setkáváme s podobnými důvody proč ano, či proč ne.

Zhruba 60 % dotázaných by si svůj studijní program znovu vybrala. Jako hlavní důvod uvádí především spokojenost s oborem, výukou a také proto, že je vybraný obor bavil a stále baví. Na druhou stranu nutno říci, že možnost uplatnění v textilním průmyslu v poslední době značně poklesla, což je také hlavní důvod, proč by si ostatní respondenti znovu svůj obor nevybrali. Proto ústecká škola obohatila nabídku svých uměleckoprůmyslových oborů o takové, jež se netýkají pouze textilu. Absolventi tak mohou nalézt uplatnění i v mnohem širší oblasti.

Závěr

Ve své práci jsem se zabývala vývojem Střední uměleckoprůmyslové školy Ústí nad Orlicí. Svou pozornost jsem zaměřila na období po roce 1989, kdy dochází nejen v této škole, ale v celém školství k významným změnám především v pojetí výuky, učebních plánech, dokumentech. K tomu jistě nemalou měrou přispěla hospodářská a společenská situace a změny, jež po roce 1989 ovlivnili českou ekonomiku, hospodářskou situaci a společenský život každého občana našeho státu.

V další kapitole se vracíme zpět do historie, do období, kdy na našem území vznikaly první odborné školy s textilním zaměřením, tehdy ještě jako německé. Postupem času přibývaly i školy české, ty však byly oproti německým po materiální stránce v nevýhodě. A tak roku 1982 vzniká v Ústí nad Orlicí škola, jež nesla název „C. k. odborná škola tkalcovská“. Kromě historických událostí a důležitých změn ve vývoji této školy je zde zmíněn i program PHARE, kterého se škola zúčastnila v 90. letech. Právě v něm se objevily první změny v učebních dokumentech, na které pak navázala školská reforma.

Kapitola 3 byla věnována systému vzdělávání v posledních dvaceti letech, který se odrazil ve způsobu výuky všech škol. Vzhledem k tomu, že je tato práce zaměřená na konkrétní SOŠ, je zde věnována větší pozornost právě oblasti středního odborného vzdělávání a událostem, které se do profilu této školy a jejích absolventů promítly.

První klíčovou změnou bylo přijetí Standardu v roce 1998 a druhou schválení nového školského zákona v roce 2004 s platností od 1. ledna 2005. Poté následuje období vzniku RVP a s tím související i tvorba ŠVP. V této kapitole je zpracovaná i praktická část, jež vychází z ankety rozdané pedagogickému sboru této školy a týkající se právě oblasti RVP a ŠVP.

Většina dotázaných se ve svých názorech moc neliší v tom smyslu, že u nich převažuje negativní postoj k tvorbě a zavedení ŠVP do praxe. Je to dáno několika okolnostmi, jednak navýšením množstvím práce, jež s sebou tvorba ŠVP přináší a která není pro tvůrce ŠVP nijak ohodnocená, a jednak nesouhlasem s koncepcí RVP. Hlavní rozdíl a nevýhodu nových ŠVP vidí především v oblasti všeobecného vzdělávání, kde se jedná pouze o opisování poznatků, společné všem oborům.

Asi za největší problém však pedagogický sbor považuje nemožnost úpravy již hotových a schválených ŠVP, ale nutnost přepracovat vždy celý ŠVP. Na druhou stranu však nutno zmínit, že tato škola už kdysi podobné programy tvořila a to v rámci programu PHARE.

Vzhledem k bohaté nabídce různých typů studijních programů na této škole, věnuje se následující kapitola především oborům s maturitní zkouškou, jež se na této škole po roce 1989 vyučovaly. Jak je patrné z grafu na straně 41, dostávají se do popředí obory s maturitní zkouškou klasické studijní a zároveň obory uměleckoprůmyslové, jejichž počet stále roste. U uměleckoprůmyslových oborů, pro které jsou již schválené ŠVP, je v této práci uveden i profil absolventa.

Cílem této práce bylo rovněž porovnat profil školy a profil absolventa vzhledem k předcházejícímu období. Následující kapitola se proto věnuje textilnímu průmyslu, jež právě po roce 1989 doznal výrazných změn. Bohužel se tyto změny negativně odrazily právě v možnostech uplatnění absolventa. Avšak ústecká škola reagovala vždy velmi rychle a pružně a dle potřeb své studijní obory upravovala, či rušila a tvořila nové. Právě proto se snaží v současnosti obohatit své nabízené obory především o nové poznatky z oblasti technologie, počítačových programů a jazykových znalostí tak, aby absolventi našli na pracovním trhu uplatnění.

Přesto, že se profil této školy v posledních letech dosti proměnil, snaží se škola udržet si původní ráz řemeslné tvorby. Proto ve svých uměleckoprůmyslových oborech zachovává dostatek předmětů technologicky zaměřených. Mění se tak od klasické textilní školy, jež nabízela před rokem 1989 tři zaměření (tkalcovské, pletařské a přádelnické), přes školu s ekonomicky či strojírensky zaměřenými studijními či učebními obory, postupně až na školu uměleckoprůmyslovou. Tento přerod probíhal postupně, vždy podle aktuální potřeby pracovního trhu.

Poslední část práce vychází z dotazníku, který se týká uplatnění absolventů středních odborných škol textilních. Dotazník byl rozdán absolventům této školy a škol podobného zaměření v letech 1998–2005. Cílem dotazníku bylo odhalit hlavní problémy, se kterými se absolventi potýkali při hledání práce, při skládání přijímacích zkoušek na VŠ a VOŠ. Dalo by se říci, že téměř všichni respondenti, kteří se hlásili na neumělecké obory textilních škol, byli úspěšní.

Jiná situace nastává u oborů uměleckých, kde je problém především v malém počtu volných míst na VŠ a VOŠ. Co se týká názorů respondentů na jejich vystudovaný obor, většina by si svůj obor vybrala znovu i přesto, že najít uplatnění v textilním průmyslu není jednoduché. To je dáno i tím, že tito absolventi studovali především klasicky zaměřené textilní obory, jako je například obor Oděvnictví, Návrhářství a modelářství oděvů a jiné.

Současní absolventi mají situaci poněkud jednodušší a to především proto, že škola nabízí i nové uměleckoprůmyslové obory, které jsou kromě textilu zaměřeny i na další oblasti, jako je například grafika, fotografie, atd. a tím jsou oblasti jejich uplatnění na trhu práce mnohem širší.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury a internetových zdrojů

1. *září začíná reforma na středních školách, Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, c2008 [cit. 2010-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.nuov.cz/reforma-na-skolach?highlightWords=odborn%C3%A9+kompetence>>.

HORÁK, Josef. KRATOCHVÍL, Milan. PAŘÍZEK, Vlastimil. *Základy pedagogiky*. Vyd. 1. Liberec : TU, 2001. 86 s. ISBN 80-7083-534-6.

HORÁK, Josef. KRATOCHVÍL, Milan. *Stručné dějiny vývoje školy a pedagogického myšlení*. Vyd. 1. Liberec : Technická univerzita, 2005. 126 s. ISBN 80-7083-944-9.

IReferáty.cz: Transformace české ekonomiky [online]. 2006-03-06 [cit. 2010-04-04]. Dostupné z WWW: <<http://ireferaty.lidovky.cz/339/1668/Transformace-ceske-ekonomiky>>.

KOFRONOVÁ, Olga; VOJTĚCH, Jiří. 2005. *Analýza vzdělávacích programů z hlediska zaměstnatelnosti absolventů*. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2005. 56 s.

Klíčové kompetence v odborném vzdělávání, Národní ústav odborného vzdělávání [online]. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, c2008 [cit. 2010-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.nuov.cz/klicove-kompetence>>.

Koncepce klíčových kompetencí v RVP středního odborného vzdělávání, Národní ústav odborného vzdělávání [online]. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, c2008 [cit. 2010-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.nuov.cz/koncepce-kk>>.

MUSIL, František, et al. 1992. *Almanach : Zpráva za léta 1982-1992*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí : [s.n.], 1992. 57 s.

MUSIL, František, et al. 1982a. *Almanach : Studium při zaměstnání na střední průmyslové škole textilní v Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí : [s.n.], 1982. 39 s.

MUSIL, František. 1982b. *Kapitoly z dějin textilního školství v Ústí nad Orlicí*. Ústí nad Orlicí : [s.n.], 1982. 40 s. (Zvláštní otisk ze sborníku Z dějin textilu, sv. 1, s. 51-90)

Rámcové vzdělávací programy, Národní ústav odborného vzdělávání [online]. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, c2008 [cit. 2010-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.nuov.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>>.

Referáty-seminárky.cz: Transformace ekonomiky. [online]. 2006-7-24 [cit. 2010-03-30]. Dostupné z WWW: <<http://referaty-seminarky.cz/transformace-ekonomiky>>. ISSN 1802-422X.

RVP [online]. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, c2008 [cit. 2010-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://zpd.nuov.cz/uvod2.htm>>.

Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí. *Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí* [online]. Ústí nad Orlicí : Střední škola uměleckoprůmyslová, c2006-2010 [cit. 2010-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.ssup.cz/ssup.php?rubrika=5&podrubrika=25&clanek=1>>.

Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí. 2009a. *Školní vzdělávací program : Design oděvů*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí : Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí, 30.6.2009. 254 s. č.j. 967/2009/SSUP. Spisový znak: 2.4/V-10

Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí. 2009b. *Školní vzdělávací program : Grafický design tiskovin*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí : Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí, 30.6.2009. 238 s. č. j. 966/2009/SSUP. Spisový znak: 2.4/V-10

Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí. 2009c. *Školní vzdělávací program : Reklamní a propagační činnost*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí : Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí, 30.6.2009. 234 s. č. j. 774/2009/SSUP. Spisový znak: 2.4/V-10

Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí. 2009d. *Školní vzdělávací program : Reklamní a propagační služby*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí : Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí, 30. 6.2009. 131 s. č.j. 775/2009/SSUP. Spisový znak: 2.4/V-10

Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí. 2009e. *Školní vzdělávací program : Textilní a interiérový design*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí : Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí, 30.6.2009. 236 s. č.j. 968/2009/SSUP. Spisový znak: 2.4/V-10

Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí. 2009f. *Školní vzdělávací program : Tvarový a grafický design obalů*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí : Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí, 30.6.2009. 236 s. č. j. 969/2009/SSUP. Spisový znak: 2.4/V-10

Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí. 2009g. *Školní vzdělávací program : Užitá fotografie a média*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí : Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí, 30.6.2009. 232 s. č. j. 965/2009/SSUP. Spisový znak: 2.4/V-10

ŠTVERÁK, Vladimír. 1991. *Dějiny pedagogiky*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1991. 181 s.

Výroba textilu, oděvů a obuvi - Královéhradecký kraj - Firmy.cz [online]. Praha : Seznam.cz, a. s., c1996-2010 [cit. 2010-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.firmy.cz/Velkoobchod-a-vyroba/Vyrobci-textilu-odevu-a-obuvi/reg/kraj-kralovehradecky>>.

Výroba textilu, oděvů a obuvi - Liberecký kraj - Firmy.cz [online]. Praha : Seznam.cz, a. s., c1996-2010 [cit. 2010-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.firmy.cz/Velkoobchod-a-vyroba/Vyrobci-textilu-odevu-a-obuvi/reg/kraj-liberecky>>.

Výroba textilu, oděvů a obuvi - Pardubický kraj - Firmy.cz [online]. Praha : Seznam.cz, a. s., c1996-2010 [cit. 2010-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.firmy.cz/Velkoobchod-a-vyroba/Vyrobci-textilu-odevu-a-obuvi/reg/kraj-pardubicky>>.

Seznam ostatních pramenů

Kronika školy

Zahajovací výkazy k 30. září aktuálního školního roku

Přehledy oborů vyučovaných ve třídách v aktuálním školním roce

Seznam grafů

Graf 1: Počty vzdělávacích programů pro čtyřleté obory s maturitní zkouškou schválených v jednotlivých obdobích. (KOFROŇOVÁ, 2005)

Graf 2: Počet tříd po roce 1989 rozdělených do skupin v jednotlivých školních letech

Graf 3: Rozdělení textilních firem podle vyráběného sortimentu v jednotlivých krajích severovýchodních Čech (Královéhradecký, 1996–2010), (Pardubický, 1996–2010), (Liberecký, 1996–2010)

Graf 4: Procentuální rozložení textilních firem podle vyráběného sortimentu v severovýchodních Čechách (Královéhradecký, 1996-2010), (Pardubický, 1996-2010), (Liberecký, 1996-2010)

Seznam příloh

Příloha 1: Anketa

Příloha 2: Dotazník

Příloha 1

Anketa: Rámcové a školní vzdělávací programy (RVP a ŠVP)

Dobrý den, jsem studentkou TU Liberec a píšu bakalářskou práci, která se zabývá historií a profilem absolventů školy v Ústí nad Orlicí. Chtěla bych Vás proto touto cestou poprosit o vyplnění mého krátkého dotazníku, který se týká tvorby ŠVP. Údaje budou použity pouze pro účely mé práce, dotazník je tedy anonymní. Odpovědi prosím vpisujte přímo k jednotlivým otázkám. Pokud se u otázek rozepíšete, budu jen ráda.

1. V čem podle Vás spočívá přínos rámcových a školních vzdělávacích programů?
2. Co přinesla tvorba ŠVP a jejich následné zavedení do praxe Vám a Vaší škole v negativním smyslu?
3. Setkali jste se při tvorbě ŠVP s nějakými problémy? Pokud ano, vypište prosím s jakými.
4. Jak by se podle Vás mohli rodiče podílet při zavádění reformy do praxe? Nebo se už podílejí a jakým způsobem?
5. Jsou podle Vás žáci ze základních škol připraveni na nový způsob výuky?

Děkuji za Váš čas při vyplnění této ankety.

Příloha 2

Dotazník - Uplatnění absolventů střední textilní školy

Dobrý den, jsem studentkou TU Liberec a píšu bakalářskou práci, která se zabývá historií a profilem absolventů školy v Ústí nad Orlicí. Chtěla bych Vás proto poprosit o vyplnění mého dotazníku, který se týká právě uplatnění absolventů různých textilních škol. Údaje budou použity pouze pro účely mé práce. V první části je uvedena kolonka jméno, pokud nechcete, nemusíte vyplňovat. U otázky, kde je více možností, prosím tučně zvýrazněte Vaši odpověď (můžete více možností), popřípadě doplňte vlastní.

I. část

1. Jméno:

2. Rok maturitní zkoušky:

3. Jaký obor a na jaké střední škole jste studoval(a)?

4. Po ukončení studia jste:

- a) podal(a) přihlášku ke studiu na VŠ nebo VOŠ podobného zaměření.
- b) podal(a) přihlášku ke studiu na VŠ nebo VOŠ jiného zaměření.
- c) podal(a) přihlášku ke studiu na VŠ nebo VOŠ podobného i jiného zaměření.
- d) hledal(a) nebo stále hledáte zaměstnání.
- e) odjel(a) do ciziny.
- f) jiné, dopište prosím:

5. V současné době:

- a) studujete VŠ, nebo VOŠ.
- b) studujete VŠ, nebo VOŠ a zároveň pracujete (nebo jste pracovala) ve svém oboru.
- c) pracujete v oboru, který jste vystudoval(a) na SOŠ.
- d) pracujete v oboru, který jste nevystudoval(a) na SOŠ, ale na VŠ.
- e) pracujete v oboru zcela odlišném od svých studií.
- f) v současnosti nepracujete ani nestudujete.
- g) studuji doktorské studium podobného zaměření

II. část

Pokud jste se někdy hlásil(a) na VŠ nebo VOŠ ve svém (nebo alespoň podobném) oboru, pokračujte prosím vyplněním II. části dotazníku, v opačném případě tuto část nevyplňujte.

1. Na jakou VŠ (VOŠ) školu a obor jste se hlásil(a)? Pokud jste se hlásil(a) na více škol, doplňte prosím jednu školu a obor, na kterou jste se dostala a jednu, na kterou jste se nedostal(a).

Škola, na kterou jsem se dostal(a):

Škola:

Obor:

Škola, na kterou jsem se nedostal(a):

Škola:

Obor:

2. Na školu, na kterou jste se nedostal(a), jste skládal(a) zkoušku?

- a) ano, ale pouze přijímací zkoušku.
- b) ano, talentovou i přijímací zkoušku.
- c) ano, ale pouze talentovou zkoušku.
- d) neskládal(a) jsem zkoušku.

Pokud jste na předchozí otázku odpověděl(a) ano, pokračujte prosím otázkami 3.– 5.

3. Co jste považoval(a) při zkouškách za nejtěžší?

a) talentovou zkoušku, protože:

b) přijímací zkoušku, protože:

4. Chyběly Vám odborné znalosti?

- a) ano, bohužel Vám střední škola neposkytla dostatečné odborné vzdělání.
- b) ne, jednalo se o všeobecné znalosti, všeobecný přehled.
- c) ne, skládal(a) jste pouze talentovou zkoušku.

5. Co považujete za hlavní důvod nepřijetí na tuto vysokou školou? Rozepište se prosím.

III. část

Pokud jste se někdy ucházel(a) o zaměstnání ve svém (nebo alespoň podobném) oboru, který jste vystudovala na střední škole, pokračujte prosím vyplněním III. části dotazníku, v opačném případě tuto část nevyplňujte.

1. Absolvoval(a) jste pracovní pohovor?

- a) ano, jednou
- b) ano, 2–4 krát
- c) ano, více než 5 krát

2. S jakými požadavky jste se nejčastěji setkal(a) při hledání práce ve Vašem oboru? Seřad'te prosím podle četnosti, či důležitosti (dopíšte prosím za variantu číslicí pořadí).

- a) jazykové požadavky:
- b) odborné požadavky:
- c) požadavek praxe:
- d) znalosti počítačových programů:
- e) jiné, dopíšte:

3. Pokud jste se setkal(a) s požadavkem na znalost PC programů, vypište prosím jaké.

4. Pokud jste v současné době zaměstnaná(ý) nebo jste byl(a) někdy zaměstnaná v oboru, který jste vystudoval(a) na střední škole, doplňte prosím alespoň pozici, popřípadě i firmu:

Firma:

Pozice:

Firma:

Pozice:

Firma:

Pozice:

IV. část

Tato část se týká Vašeho názoru na střední školu, kterou jste absolvoval(a), proto ji prosím vyplňte.

1. Kdybyste mohl(a) doporučit vedení školy nějaké změny ve Vašem studijním programu, jaké by to byly?

2. Co byste zpětně do Vašeho studijního programu zařadil(a) za předměty a které naopak považujete za nadbytečné?

3. Vybral(a) byste si znovu Váš studijní program?

a) ano, protože:

b) ne, protože:

Závěrem bych Vám chtěla poděkovat za vyplnění tohoto dotazníku.